De Chineezen in

Digitized by Google

G. J. A. v. Eck

Digitized by Google

DE CHINEEZEN IN NEDERLANDSCH-INDIË

Digitized by Google

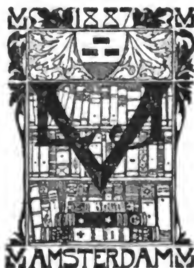
DE CHINEEZEN

IN

NEDERLANDSCH-INDIË

DOOR

HENRI BOREL

L. J. VEEN — AMSTERDAM
1900

Digitized by Google

DS
632.3
.C5
B73

BOEK-, COURANT- EN STEENDRUKKERIJ G. J. THIEME, NIJMEGEN.

Digitized by Google

VOORWOORD.

In dit bundeltje heb ik verzameld eenige artikelen, die ik in indische bladen plaatste over de toestanden onder de Chineezen in Indië. Een paar er van dateeren van 1895.

Met nadruk wil ik er op wijzen, dat men naar de voorstelling in deze stukken niet de Chineezen in 't algemeen beoordeelen moet, want de Chineezen in Indië zijn eene degeneratie van de echte in China. De bedoeling van dezen bundel, die natuurlijk niet speciaal literair product wil wezen, is enkel den lezer een blik te doen slaan in de chineesche toestanden in Indië, waar men in Holland over 't algemeen nog maar weinig van afweet.

H. B.

Digitized by Google

INHOUD.

BLADZ.

Digitized by Google

EEN OPIUM-PACHTPERKARA.

„Veni, Vidi, Vici."

Den 27en Januari werd de groote opium-perkara, die reeds veel opzien had verwekt, ter openbare terechtzitting van den Landraad te Tandjong-Pinang berecht. Is het wonder, dat een weetgraag journalist zich onder het publiek mengde, en de kat uit den boom kwam kijken?

De kwestie was deze: „Op den 26en December, nog vóór de pacht 1896—1899 was geopend, zou de nieuwe pacht eenige onwettige arrestaties hebben gedaan. De Controleur, in wiens doorzicht men veel vertrouwen had, had de zaak streng onderzocht, en toen hij, die in politiezaken tot nu toe van zóóveel scherpzinnigheid blijken had gegeven, een' voornamen Chinees, broeder van den gemachtigde van den opiumpachter (en Luitenant-Chinees) zonder complimenten in de doos had gestopt, meende men wel, al ware 't alleen omdat déze Controleur het deed,

Digitized by Google

dat dezen keer eens ferm recht was gedaan. Maar helaas! Riouw is nu eenmaal gedoemd, om meer troebele dan heldere perkaras te hebben.

De pacht zocht hulp bij Mr. Fock in Batavia, die zich in allerijl naar Riouw begaf. De Resident was toevallig op inspectiereis gegaan en kon dus den Landraad niet presideeren, wat jammer is. Jammer, en tegelijkertijd goed was het, dat hij niet zelf de zitting presideerde, want Mr. Fock, die eenige zeer hatelijke dingen over bestuur en politie in zijn pleidooi ten beste gaf, zou misschien in een merkwaardig conflict met hem zijn gekomen!

Zóó gebeurde het dus, dat 's ochtends om 8 ure de Landraad zijne werkzaamheden zou beginnen. President was de heer De Groot, Secretaris-Griffier de heer Mr. Heyman, en leden.... maar dit doet er niet toe. Laat het genoeg zijn, om de onpartijdigheid van die leden te waardeeren, dat er één Chinees bij was, en één Klingalees, die beiden zelf dicht in de nieuwe pacht betrokken zijn en aandeelen hebben, een kleinigheid, waaromtrent men vergeten had nauwkeurig onderzoek te doen, en die wel eens meer in dergelijke zaken over het hoofd werd gezien.

Maar „the great attraction" was natuurlijk Mr. Fock. Welk een verademing, in plaats van de schunnige inlandsche of chineesche koewasa-tjes, dezen keer een heuschen advocaat aan de balie te zien, een gentle-

Digitized by Google

man. Want daar ziet hij naar uit Mr. Fock. Een prettige, ietwat leuke verschijning, los en elegant, al was hij eenvoudig gekleed, met — al wilde hij dit misschien zelf niet latèn merken — een kwalijk verholen „sneertje" in de zaal rondkijkende, en nu en dan op vaderlijken toon den deftigen B. B. President verzoekende iets te vragen of, wat vaker gebeurde, n i e t te vragen, wat „er immers niet toe deed" of „immers in 't geheel niet noodig was" op een toon waarvan men het ongepaste vergat, om te savoureeren het hyper-leuke en het vriendelijk-dédaigneuze. Van het begin af aan bewoog zich de heer Fock met een luchtige comfortabelheid, een gezicht van „don't mention" en „pas de quoi", alsof de geheele zaak hem eigenlijk niet de moeite waard leek. Met een soort verbazing volgde hij het verhoor, nu en dan genoeglijk in zichzelf lachend, als om der wereld dwaasheid, keek tusschenbeide op zijn horloge (want hij moest na de zitting weg naar Singapore om de boot naar Batavia te halen), en had aldoor maar die onuitgesproken, maar toch duidelijk genoeg te lezen vraag op zijn lippen: „Is dát nu alles? Moet ik hier nu heelemaal voor naar Riouw komen? 't Is me waarachtig de moeite waard hoor!"

Een contrast met deze amusante luchtige, half-sneerende, half-lachende, (maar toch altijd gentle-manlike blijvende) persoonlijkheid van den advocaat

Digitized by Google

maakte het hoogernstige ende zeer waardige gezicht van den President, die het verhoor deed en leidde, met de bijna pieuze zorg van een geleerde, die op het punt is een groot natuurgeheim te ontdekken, en die gedurende de volle negen en een half uur, die de zitting onafgebroken duurde, dien ernst en die vlijt en die toewijding zóó onvermoeid en zonder eenig blijk van verveling te geven wist te bewaren, dat schrijver dezes niet kan nalaten, daarvoor een hoogachtende bewondering uit te spreken.

Wat praat men van den achturigen arbeidsdag! In den achturigen arbeidsdag hebben de werklieden toch nog den tijd om te schaften en een kruikje koude koffie te slobberen! Maar de Landraad van Tandjong-Pinang zit negen en een half uur aan één stuk zonder ook maar éénig blijk van vermoeidheid te geven. En dat alles, — die spoedige behandeling der zaak na de verwijzing, waar andere zaken somtijds zoo lang moeten wachten, en die lange, paardenkracht vorderende zitting — dat alles was alléén, omdat een fief, elegant, gentlemanlike advocaat uit Batavia, als een ridder van de Graal, gekomen het voor de beleedigde pacht-Elsa op te nemen, omdat deze van den Hemel gezonden Lohengrin op een zwaan van de Paketvaart was komen aanzeilen!

Wat de heer Fock in Riouw geleverd heeft is

Digitized by Google

dan ook nog nooit alhier of elders vertoond. Een moeilijke, gewichtige perkara, twee lui in de gevangenis, een geheele streek op stelten, — en hij even, fftt!, één woordje uit zijn welbespraakten mond, één sierlijk gebaartje van zijne hand, en hokus pokus pilatus! de zaak uit, de onschuld (?) verlost, en de gevangenen bevrijd, die hij als een echt ridder dan ook op staanden voet per express zwaan, lees hier boot, naar Singapore in triomf medevoert!

Uit het langdurige verhoor bleek ten duidelijkste het volgende: Den 26en December 1895, dus vóór de nieuwe pacht was geopend, werd een Chinees, Ing Meng Chwang, die van de oude pacht op wettige wijze een groote hoeveelheid opium had gekocht, en daarvan ook een bewijs bij zich had, door een „Tjing Ting" [1]) van de nieuwe pacht en een zijner inlandsche koelies opgepakt en met geweld medegesleept. Dit medeslepen geschiedde op de volgende wijze: „de Tjing Ting pakte hem met beide handen onder den arm, en liep vóór hem, hem achter zich medetrekkende, de maleier duwde hem van achter bij den nek voort". Het slachtoffer schreeuwde, dat hij niet meê wilde, maar zwichtende voor den drang, ging hij nolens volens mede naar het huis van de kongsi der nieuwe pacht. Dit werd bevestigd door twee

---

[1]) Oppasser-spion.

Digitized by Google

politie-oppassers, die het slachtoffer hadden zien wegvoeren, maar er kalmpjes achteraan waren gewandeld! In het huis van de pachtkongsi gekomen, werd de voordeur achter hem toegedaan en werd hem gelast te gaan zitten. Hij verzette zich hiertegen en wilde weg, maar men beval hem te blijven zitten.

Zijn tjandoe [1]) werd afgenomen en onderzocht.

Een ander verklaarde, in zijn sampan gezeten, door een sampan van de pacht te zijn aangevallen, met geweld overmand te zijn, en dat zijn tjandoe van de oude pacht gekocht, werd geconfisceerd.

Daarop werd hij aan land gebracht en, niettegenstaande zijn hulpgeschreeuw en zijn verzet, met geweld door een eigen zoon van den Luitenant en zijn handlangers, voortgesleurd naar de pacht.

De beklaagde Lim Djoe ontkende alles. Hij zou Ing Meng Chwang allerbeleefdst geïnviteerd hebben mede te gaan, en deze zou zoo beleefd geweest zijn, deze invitatie aan te nemen. Beklaagde Oei Bok Sin, broeder van den Luitenant, gedetineerd, ontkende hem met dwang en drang gelast te hebben te gaan zitten, maar verklaarde dat het alles op de meest vreedzame wijze was toegegaan.

Men kan zich dat zoo voorstellen!

De kwestie was verder, dat oude en nieuwe pacht

---

[1]) Opium.

Digitized by Google

op dien dag een contract zouden gemaakt hebben, maar nog niet geteekend — een berdjandjie moeloet dus — waarbij de oude pacht onder meer had beloofd, geen opium in groote hoeveelheden te verkoopen tegen verlaagden prijs, en dat nu de nieuwe pacht vond, voor de nakoming hiervan een zeker politietoezicht te mogen uitoefenen. Eerst véél later, na de bewuste arrestatiën, was er tusschen oude en nieuwe pacht een geschreven contract opgemaakt.

De oude pacht ontkende pertinent, dat deze berdjandjie moeloet dien dag ooit was gemaakt, en wel onder eede. De nieuwe pacht bevestigde het tegendeel echter, ook onder eede. De Notaris — die het pachtcontract der nieuwe pacht voor zóóveel mille kort geleden had opgemaakt — kwam de nieuwe pacht gaarne te hulp, en kwam óók zijn' eed afleggen. Als een staaltje van zijne conscienciëusheid van geweten verklaarde hij, krachtens zijn ambt niet te mogen zeggen, wat in het later gemaakte contract stond, maar wèl wat in het mondelinge contract stond, dat te zijnen kantore wel degelijk zou zijn gesloten. Op de kieschheid van dit laatste, indien het al waar is — één van beide, oude of nieuwe pacht moet in dezen gelogen hebben — valt m. i. nog al wat af te dingen.

De maleische koelie, die volgens Ing Meng Chwang, hem bij den nek had voortgeduwd, ver-

Digitized by Google

klaarde onder eede dien man nooit van zijn leven te hebben gezien!

De gevangenen waren vrijgelaten, doordat een oppasser ten laatste den schout was gaan waarschuwen. Deze had een' oppasser gezonden, om den gevangene op te eischen, maar men had dien oppasser heel kalmpjes laten staan, en ook een tweeden, die meer spoed had verzocht, na hun een douceurtje geöffreerd te hebben. Eindelijk ging de schout zelf, maar werd tegemoet gekomen door den hoofdpachter Tan Beng Hong uit Batavia, [1]) die hem tien minuten uitstel vroeg (waarom?!) De schout haalde hierop den Controleur, die echter niet thuis was. Toen de schout, die dadelijk liever zelf had moeten gaan, na verloop van al dien tijd verscheen, was er natuurlijk geen gevangene meer te zien, die men ijlings had weg laten marcheeren.

Er werden in deze zaak door zóóveel getuigen eeden gedaan en zóóveel met elkaar volkomen in strijd zijnde getuigenissen afgelegd, dat een huivering den toch geharden schrijver van dit stuk over het lijf ging bij het idee, dat daar toch minstens de helft valsche bij moeten zijn geweest. Bij de gevallen bij chineesche getuigen wordt dit echter verzacht door het idee, dat de vertooning bij het tafeltje met oude kaarsen eigenlijk geen eed is.

---

[1]) Later wegens smokkelarij te Batavia veroordeeld, maar naar China gevlucht.

Digitized by Google

Duidelijk bleek uit het verhoor, zooals het gedaan is (op de wijze van verhoor komen wij later terug) dat er hier heel wat lokaas voor een pinteren advocaat klaar lag. Ten eerste bleek, dat de gearresteerde niet den geheelen weg door, en o. a. ook niet toen de politie-oppassers hem zagen in de wacht gesleept worden, zich met al zijn krachten wanhopig verzet had, ten tweede bleek, dat in het pachtlokaal twee andere deuren open hadden gestaan, zoodat hij daardoor *had kunnen* ontsnappen.

De voorzitter vroeg hem dan ook 1°. Waarom hij de politie-oppassers dan niet te hulp had geroepen, en 2°. Waarom hij niet door die deuren ontvlucht was.

Het antwoord was, op 1° dat hij niet dacht dat het hem geholpen zou hebben, en op 2° dat er te veel lui voor stonden die het hem zouden belet hebben, en dat hij herhaalde malen had willen weggaan, maar men toen vóór hem ging staan, en hem op harden toon door beklaagde Oei Bok Sin was gelast te blijven.

De advocaat merkte op, dat hij het dan toch maar met al zijn macht met geweld had moeten probeeren ! ! ! Zeer logisch maar . . . . . hier begaat men de zoo vaak begane fout, om over een Chinees sprekende, van een westersch standpunt uit te redeneeren. Hierbij dient n.l. als basis te worden genomen de angst en het respect, dat de gewone Chinees voor de pacht heeft, een angst die er is ingeworteld

Digitized by Google

als wortels van een boom; de door vele jaren van ondervinding helaas! ingeroeste zekerheid, dat tegen zoo'n machtig lichaam tóch niet is te vechten. Het was moeilijk te verwachten, dat die arme drommel in het hol van den leeuw tegen de overmacht een ongelijken strijd zou aanbinden, dunkt mij. Hoe het ook zij, dat de gearresteerde in de wacht gesleept is, bleek zoo klaar als een klontje, maar tevens, dat hij zich *niet* met al zijn macht voortdurend had trachten vrij te vechten tot den dood. En hierin lag het uitgangspunt van den advocaat natuurlijk. Vóór ik tot het pleidooi van den handigen raadsman overga nog één ding. Het bleek, dat een ondergemachtigde en eerste schrijver van de oude pacht hier, genaamd Tan Ki Hong, de populaire, geziene Tan Ki Hong, zonder wien men hier moeilijk had kunnen leven, de man, door wiens „vriendelijke bemiddeling" zoo menig huishouden van allerlei nuttigs en moois was voorzien, de man namelijk, die vóór hij zijne vele reizen naar Singapore deed van zooveel huishoudens de opdracht kreeg om toch vooral dit of dát te koopen en mede te voeren, en dan de rekening ook maar eens moest mede brengen, en die tot zelfs geheele paarden toe daarvoor medesjouwde naar hier, het bleek dat deze Tan Ki Hong, dien Resident en Controleur natuurlijk over pachtzaken enz. dikwijls als een fatsoenlijk man behoorden te ontvangen, een ge-

Digitized by Google

wezen tuchthuisgevangene was, en krachtens een op verzoek van den advocaat voorgelezen vonnis, in 1888 door den Landraad van Bindjey geslagen, tot de straf van drie jaren was veroordeeld wegens medeplichtigheid aan diefstal (van wijnen) en heeling!

Wèl een beetje kras, dat de oude pachter het had gewaagd zóó iemand hier aan te stellen in eene betrekking, die hem onvermijdelijk tot besprekingen en onderhoud met de hoogste ambtenaren in aanraking moest brengen, ook al was hij bereidwillig genoeg in het commissionair spelen! Dit feit is dunkt mij, uniek! Het was van acht uur in den morgen, bij vijf uur in den middag geworden, en nog steeds was er geen spoor van vermoeidheid op het gezicht van den ijverigen President te lezen, toen de pièce de resistance werd opgedischt in den vorm van het pleidooi.

Met een luchtige beweging, als ging hij een aardig verhaaltje vertellen, stond Mr. Fock op van zijn stoel, en plaatste zich op zijn dooie gemak, volstrekt niet zenuwachtig, in nonchalante houding voor de balie.

Men had een speldje in het lokaal kunnen hooren vallen bij deze tractatie, die men hier in lange jaren niet had genoten. Met een vriendelijk en zoet-minzaam gezicht sprak hij den Raad aan met „toewan, toewan" en „hakim, hakim", wat al dadelijk op de gezichten der inlandsche en chineesche

Digitized by Google

leden een glans van genoegen tooverde. „Hij kent zijn Pappenheimers" dacht ik met Schiller.

En in keurig maleisch begon de stroom der welsprekendheid te vloeien.

De perkara, zeide hij, die hier voorkwam, was eigenlijk geen perkara, want er was eigenlijk niets gebeurd. Het was een perkara, die op touw was gezet (bekinja), en wel door de oude pacht (iets wat uit geen enkele getuigenis was gebleken). De oude pachter toch, had indertijd voor den Resident van Riouw gezworen met een eed, dat hij met zijn besten wil niet boven den pachtprijs van *f* 38000.— kon bieden, die hij over 1893—1895 had betaald, en eveneens voor den toewan besar in Batavia (welke?). Niettegenstaande dát had hij, zoodra hij hoorde dat de nieuwe pacht eenige duizenden 's maands méér had geboden (en na eerst zelf véél minder te hebben geboden) toch onmiddellijk daar bóven geboden om toch de pacht weer te krijgen. En ondanks deze oneerlijke behandeling en dat bedrog had tóch de Resident van Riouw voorgesteld aan den Directeur van Financiën om hem de pacht weer te gunnen....

Hier viel de President hem in de rede met de verklaring dat deze gezegden niets met de zaak hadden te maken en niet te pas kwamen....

Maar de advocaat, niet voor een kleintje vervaard, ging op luider toon daartegen in en zeide, dat hij

Digitized by Google

zeggen zou wat hem convenieerde en wat hij noodig achtte, en door zou spreken, totdat men hem feitelijk het woord ontnam.

De Resident had de pacht dus toch aan den ouden pachter (tevens die van Delische streken) willen gunnen, maar de toewan besar in Buitenzorg had niets meer met dezen te doen willen hebben. Wat was nu het geval? Eenvoudig dit. De oude pacht had de perkara op touw gezet om de nieuwe er onder te brengen, en dan zelf weer de pacht te krijgen, voilà tout. — Al dit komt natuurlijk op rekening van den zegsman. Wij citeeren slechts.

Hij, de advocaat, had diep medelijden, en de „hakim, hakim" zouden dit stellig óók hebben, dat door zulk een intrigue een eerlijke, onschuldige Chinees als Oei Bok Sin op onrechtvaardige wijze een maand in de gevangenis had gezucht, (hier kon ik een snik moeilijk bedwingen. De arme, onschuldige Chinees). Wie hier schuld had, dat was de politie van Riouw, die haar plicht niet deed (prettig voor den magistraat). Immers, die twee oppassers hadden den gearresteerde zelf zien in de wacht slepen, zeiden zij, en hadden geen hand uitgestoken! De schuld lag aan de politie. (Teekenen van bijval bij het talrijke publiek). Hij wilde al eens aannemen, dat beklaagden den man bij den arm hadden genomen; waarom had hij zich niet losgerukt? Gisteren avond zat hij, advocaat, in de soos, en toen hij weg wilde gaan, drong iemand

Digitized by Google

hem terug op zijn stoel om te blijven. Als hij tóch was gebleven, en nu van ochtend wat mabocq [1]) was van de whiskey-soda, was het toch zijn eigen schuld, daar hij weg had kunnen gaan!

Deze vergelijking van een gentleman als hij, in de soos onder vrienden, met een chineeschen sloeber met een mand opium op straat, door een onbekenden Tjing Ting aangegrepen, raakte kant noch wal, maar de advocaat, die dat ook wel wist, ging door met zijn zoet gefluit, als de vogelaar.

Hij had eigenlijk in 't geheel niet naar Riouw behoeven te komen, het was te gek, zeide hij. Eerst drie dagen nà het gebeurde waren beklaagden hun klacht komen inbrengen. Zij waren dus opgestookt door de oude pacht. (Het feit zal wel zijn, dat ze eerst niet durfden, maar later door de oude pacht waren bemoedigd).

Ook zónder dat hij hier ware gekomen, zouden de „toewans hakim hakim" stellig de beklaagden hebben vrijgesproken, zóóveel vertrouwen had hij wel in hen!

En na deze herablassende verzekering een genadig buigingkje, een lief-guitig, zacht-sneerend glimlachje. en met een paar elastische stappen verdween de held van den dag van het tooneel, zeker van succes en honorarium.

---

[1]) Dronken.

Digitized by Google

En de beklaagden werden vrijgesproken. Wie had ook hém kunnen weerstaan, die kwam, zag en overwon?

Ten slotte nog dit, dat het er veel toe doet, welke President voorzit, daar elk zulk een zaak weer op andere wijze behandelt. Wij willen er geen opinie over geven, dan dat wij absoluut sympathie hebben met den Controleur, die de zaak zoo onpartijdig behandelde en van een geheel ander standpunt uitging dan deze President.

Digitized by Google

CHINEESCH GEVAAR.

Hoe meer klachten ik van allerlei zijden hoor over het gevaar, dat de chineesche kooplieden opleveren, hoe meer het mij verwondert, dat de Chineezen in civiele zaken met een égard en eene vormelijkheid behandeld worden, die men slechts voor Europeanen moest overhebben. In den korten tijd, dat ik chineesche perkara's heb ingestudeerd, is het mij reeds ten duidelijkste gebleken, dat de toepassing van onze burgerlijke rechtspleging op Chineezen een onding is, en aanleiding geeft, niet tot recht, maar tot onrecht. Het geding hier is zoo verschillend met het geding in China, en de ideeën van recht onzer twee natiën zoo geheel anders, dat het voor iemand, die ze beide kent, als een paal boven water vaststaat, dat deze twee nooit eene zelfde rechtspleging kunnen gemeen hebben.

Er wordt, steunende op onze rechtspleging, en gebruik makende van onze usances, door de Chineezen geknoeid op zoo ergerlijke wijze, dat het

Digitized by Google

een wonder is te noemen hoe er nooit een stokje voor is gestoken.

In de eerste plaats is verderfelijk het systeem der generale volmachten, overschrijvingen enz., dat op ruime schaal wordt toegepast.

Een Chinees, te zwak en te pintar om alleen te knoeien, doet dit altijd in commissie. Heeft hij eene perkara in het zicht, dan is meestal het eerste wat hij doet, al zijne goederen te doen overschrijven op een ander.

Wordt hij veroordeeld tot het betalen eener schuld. dan rookt hij er geen balletje opium minder om, want hij heeft eenvoudig niets, zegt hij, en er is dus niets van hem te halen. Dit geval, dat in Holland wel eens voorkomt, en dan heel gemeen wordt gevonden, is hier reçu, en het gewoonste ding van de wereld. Iedereen weet, dat de overschrijving maar kool is, en kan met zekerheid zeggen hoeveel de man 's jaars blijft verteeren, maar de overheden kunnen er niets aan doen. Het is zóó sterk, dat bijna elke Chinees feitelijk niets bezit, zoodra hij maar in de verte een ernstige perkara ziet aankomen. Welk een vertrouwen en goede trouw, welk een vaste, aaneengesloten samenwerking moet er dus heerschen onder de Chineezen, om als een ondoordringbare muur tegenover het Hollandsche recht te staan! De Chinees A heeft een perkara en wordt aangeklaagd. Zelden verschijnt

Digitized by Google

hij, want zijn gevolmachtigde is B. A verliest het, maar hij kan niet betalen, want op B is alles overgeschreven. Later heeft B een zaakje, maar verschijnt evenmin. Nu is C de gevolmachtigde, en heeft B eveneens geen sou, want C heeft al zijne goederen enz. in het bezit. Enz. enz. Chineesche perkara's zijn de ingewikkeldste van de wereld. De Chinees A heeft met B eene civiele zaak. Dit lijkt heel eenvoudig, op de volgende wijze: A moet van B een geleende som terughebben. Maar in waarheid hebben toch bijna nooit A met B eenig geschil. Achter A zitten weer C en D, achter B weer E en F, en achter verscheidene dier vrienden heen zitten de werkelijke aanstokers, tusschen wie het eigenlijke geschil loopt.

Zóó is er gewoonlijk op eene plaats een oppermachtige potentaat, een oude Chinees, zeggen we meneer Bó (Dinges). Deze heer bestuurt alle zaken der Chineezen. Hij is de oude, geslepen wijze. Hij maakt brieven en contracten op. Hij heeft van tientallen Chineezen generale volmachten. Hij is zeer rijk, en heeft huizen, gambirtuinen, aandeelen in de pacht, enz. enz. Hij heeft als het er op aankomt zelf geen cent, daar alles op naam van anderen weêr is overgeschreven. Hij wakkert alle zaken aan, en is zoo geslepen, dat menschen, die niets met hem uit te staan hebben, hem terstond schatting in goederen of geld betalen, zoodra zij een

Digitized by Google

zaakje voor den Landraad hebben, alleen om hem niet tegen zich te krijgen. Hij is de intieme vertrouwde van een europeesch procureur, op wiens rechtskennis en uitgeslapenheid hij steunt. Hij kan in elk chineesch geschriftje een kleinigheidje ontdekken, waaruit de procureur akals [1]) haalt. Hij maakt zelf bijna alle chineesche onderhandsche geschriftjes op en wel zóó, dat hij altijd later gelegenheid kan vinden, er iets uit te halen, of een zaakje aan advocaat of procureur te bezorgen. Elke Chinees is bang voor hem. De Kapitein-Chinees buigt het eerste voor hem, en stuurt hem het beste stukje als er een varken bij hem wordt geslacht. Niet één Chinees durft iets beginnen of hij moet in de zaak geraadpleegd worden. Hij zit in kongsi's, waarin hij geen cent kapitaal brengt, en toch de helft van de winst krijgt. Hij is de alomtegenwoordige, de onvermijdelijke. Is er een of ander bizonder verdacht zaakje tusschen twee menschen, die hij in de verste verte niet schijnt te kennen, dan zit hij achter de schermen. Is er in eene groote zaak iets duister, hokt er iets, kan men ergens niet achter komen, wat men dringend noodig heeft, verdwijnt of verandert plotseling een geschrift, is er ergens de invloed merkbaar van iemand, die op het laatste moment eene schikking in den weg staat en doet mislukken,

---

[1]) Goochelarijtjes in zaken om „ergens iets op te vinden".

Digitized by Google

dan kan men in plaats van „cherchez la femme" gerust zeggen „cherchez le Chinois Bó." Hij is oud, en weet allerlei oude zaken. Hij is ingewijd in alle finessen der rechtspleging, en weet voorbeelden van ezelbruggetjes en hoekjes en gaatjes, die hij in nieuwe zaken handig te pas laat brengen. Zelf verschijnt hij nooit op het tooneel. Hij is schijnbaar een rustig, arm, oud mensch.

Maar in waarheid is hij de tiran en de alleenheerschende potentaat der Chineezen. De tallooze perkara's, die de rechters handen vol werk geven, zijn allen door hem op touw gezet, en keeren onvermijdelijk tot hem terug. Hij en de procureur, en als de zaak in appèl komt, hunne advocaten, zijn het Danaïdenvat, waarin de welvaart en de rijkdom der chineesche bevolking verdwijnen. De bevolking van de kleine plaats, waaronder vroeger puissant rijke families, is door ruïneuze processen op onrustbarende wijze uitgeput. Mijns inziens is het niet de opium, maar de vrijheid van procedeeren die de meeste Chineezen ten onder brengt.

Voor een Chinees is een proces iets anders dan voor ons. Het is voor een Chinees een hartstocht, even groot als die voor het dobbelspel. Onze civiele rechtspleging is voor den Chinees het groote speelhol, waar hij vrij zijne lusten kan bot vieren. Hij ruïneert zich in een proces evengraag als met dobbelen of opium. In China gaat het zoo gemakkelijk niet.

Digitized by Google

Daar kan hij niet zooveel excepties opwerpen, en niet met wetsartikeltjes dobbelen. Daar mag geen procureur voor hem optreden, maar moet hij zelf voor den dag komen. Als zijn aanklacht of rekwest een beetje al te prachtig en azende op wetswormpjes is geschreven, krijgt de mandarijn erg, en wordt hij met ferme bamboeslagen gestraft. Hij kan ook zijn boedel niet op anderen laten overschrijven, en moet onvermijdelijk voor zijne fouten zelf bloeden. Mocht hij het in zijn hoofd krijgen te vluchten, dan spreekt de overheid zijn vrouw aan, zijne zonen, en zijne dochters. Een schuld moet in China onvermijdelijk geïnd worden na een vonnis, en is tot op het vijfde geslacht verhaalbaar. Knoeierij door spoedigen verkoop van huizen of andere perceelen is er ook gevaarlijk.

Is de Chinees A aan B 1000 dollars schuldig, en vreest hij dat B beslag komt leggen op een huis, zoodat hij dat inderhaast aan den Chinees C voor slechts 500 dollars, de halve waarde verkoopt, om zóó B een koopje te leveren, dan heeft volgens het chineesch recht B het recht, om C voor de andere helft aan te spreken.

Men kan begrijpen hoe de Chineezen, in China zelf in civiele zaken zoo met den stang bereden, in de volle vreugde van hunne vrijheid het veld der hollandsche procedure ingaloppeeren. Zij zijn in Indië vrij als vogels in de lucht. Zij kunnen rijk

Digitized by Google

zijn en toch arm, en zoo het noodig wordt, arm en toch rijk. Zij kunnen de goocheltoer verrichten van ál hun bezit in een ommezien te doen verdwijnen, om er toch altijd van te genieten, geld leenen en het niet terugbetalen, en hun geheele persoon te elimineeren door zich plotseling door een ander te laten voorstellen. Zij vinden artikelen, usances, en vormen, kostbaarder dan dobbelsteenen of kaarten, waarmede zij, zonder pachting, hun geheele leven lang zich kunnen opwinden.

Een voorbeeld onder velen, hoe de toepassing van ons recht op de Chineezen verkeerd is, en aanleiding tot onrecht geeft.

Eene betaling eener schuld van $ 4000 is bij vonnis van den Landraad „bij voorbaat uitvoerbaar" bepaald.

(Het is een wáár geval, natuurlijk met den onvermijdelijken ouden Bó). De chineesche vrouw A moet de $ 4000 van den Chinees B innen. De vrouw A heeft echter eene generale volmacht gegeven aan den Chinees Bó. Bó komt dus de $ 4000 bij B innen want het vonnis was bij voorbaat uitvoerbaar.

B komt mij radeloos om raad vragen, daar hij meent, dat hij de zaak voor den Landraad door eene onkundigheid, eene onvoorzichtigheid, of wat ook, verloren heeft. Ik troost hem met te zeggen, dat hij appèl kan aanteekenen, en als hij de zaak voor den Raad van Justitie mocht winnen, toch

Digitized by Google

de $ 4000 weêr kan terughalen. Zóó is ook de bedoeling der wet.

Maar.... Bó heeft al heel lang geleden al zijn bezit aan zijne vrouw overgedragen of aan zijne zoons (wat tusschen twee haakjes in China niet kan). Komt dus B later om de herwonnen $ 4000, dan is de rijke Bó weer plotseling zonder een halven duit!

En dit is geen uitzondering onder Chineezen, maar een regel. En nu is het wel waar, dat waar de appellant vermoeden heeft dat de andere partij de boel wil verduisteren, hij bij de overheid tijdelijk beslag daarop kan aanvragen, maar het is — vooral waar het Chineezen geldt — ondoenlijk om uit te maken of het vermoeden gegrond is, en bovendien is het meestal van te voren al lang gebeurd.

Tot zulke treurige resultaten komt men, als men kinderen met messen of vuur laat spelen, en als men Chineezen onze mooie rechtsvordering in de schendende hand geeft.

En er komt geen eind aan. Want Bó heeft nu de $ 4000 beet, en moet die nu eigenlijk aan de vrouw A betalen. Hij denkt hier echter in de verste verte niet over. Indertijd heeft hij de goedgeloovige juffrouw A al hare goederen en bezit op hem laten overschrijven, „omdat hij dan beter zaken voor haar kon doen." Een knappe jongen die het van hem terugkrijgt. Gewoonlijk weet zulk eene vrouw absoluut

Digitized by Google

de portée niet van zoo'n geschrift. Maar.... nu moet de Chinees D weer van juffrouw A geld hebben, en juffrouw A kan hem nu niet betalen. En F moet weer van D hebben. Weêr aanklachten, perkara's, vonnissen enz. enz., waarbij Bó weêr wèlvaart, en raadsman is. Er wordt op van alles beslag gelegd, maar niets bestaat meer. Dit is niet meer van D maar al lang op X overgeschreven. F heeft geen sou, N evenmin. Het beslag is een net, waar de goudvisschen lachend weêr door ontglippen.

En Bó, onwankelbaar opgerezen als een rots, in het harnas van zijn armoede, gewapend met zijne volmachten en overschrijvingen, lacht met breeden sneer op het hollandsche recht, dat hij met ééne handbeweging krom kan slaan.

Maar de presidenten van den landraad en de arme griffier schrijven en pikeren tot het eten hun niet meer smaakt, en zij zich mijlen ver wenschen.

Hoe ongeloofelijk, dat zulke toestanden nog kunnen bestaan, waar het zoo eenvoudig is, er een eind aan te maken!

Het is een bekend feit, dat de chineesche wetgeving een van de mooiste der wereld is. Wèl wordt er in China door de rooflustige mandarijnen mede geknoeid, maar dat tast de wetten zelve niet aan. Het zou een groote zegen zijn, indien men er eindelijk eens toe kwam, de Chineezen in civiele zaken volgens hunnen eigen wetgeving te behandelen, des-

Digitized by Google

noods met de gewone bijvoeging, voor zoover dit niet strijdig is met onze begrippen van recht en billijkheid. De rechter zou dan heel eenvoudig een aanklacht van broeder tegen broeder negeeren, eene overschrijving van goederen nietig verklaren, omdat zij in China zoo niet kan plaats hebben, en aan alle mogelijke knoeierijen zou een einde komen. Ik ben zeker, dat het resultaat verrassend zou zijn, en de ambtenaren zouden niet langer eigenlijk de schrijfkoelies voor de Chineezen blijven. Ook zou het dit voordeel hebben, dat de Chinees niet aan handen en voeten gebonden werd overgeleverd aan zijn europeeschen procureur, maar eerder een inzicht in den gang zijner eigen zaken zou krijgen.

Men heeft wel reglementen voor verschillende gewesten gemaakt. Waarom nu ook niet allereerst overgegaan tot een reglement op de regeering en rechtgeving voor de Chineezen in die residentiën, zooals b.v. Riouw en Onderhoorigheden, waar de Chineezen het overheerschende element uitmaken? Ik heb meer dan eens van bevoegde autoriteiten gehoord, hoe broodnoodig dit is. Men heeft in Riouw een „Riouw-Reglement", waarin bepalingen voorkomen, die stellig door iemand moeten opgesteld zijn, die niet de flauwste ervaring op die plaats had opgedaan, zoo hij er al ooit geweest is.

Het onredelijkste van alles is wel een daarin vermeld artikel, dat in uiterste instantie eene partij

Digitized by Google

de andere den eed kan opleggen, in welk geval die eed als bewijs kan worden beschouwd.

En ook in andere gevallen worden verklaringen, door Chineezen onder eede afgelegd, vooral waar zij met andere correspondeeren, dikwijls als bewijzen aangenomen.

Nu moet men een chineeschen eed hebben zien afleggen, zooals dat voor den Landraad gebruikelijk is, om te weten, welk een wassen neus zoo'n eed is. De Chinees buigt voor een vuil tafeltje, waarop mislukte kaarsen branden, steekt een wierookstokje aan, roept „Ti Kong-ah!" (hei, Hemel-God!) zooals wij in een restaurant „aannemen!" roepen, en mompelt dan eenige woorden, die zelfs voor den vlak naast hem staanden tolk voor de chineesche taal Abacadabra zijn. Bovendien is het regel onder de Chineezen, om, door de gebruikelijke woorden op een anderen toon uit te spreken (wat een ander woord geeft), iets geheel anders te prevelen dan de eed voorschrijft.

En zulk een chineesche knoei-eed kan bewijzende, of zelfs ontzenuwende kracht hebben tegen een europeeschen eed!!!

Eeden, die geen eeden zijn, en daarom voor een prikje te koop, kunnen het plechtige „zoo helpe mij God almachtig" vernietigen!

Het schreit ten hemel van onrecht, maar het is niettemin een droevig, en nog altijd bestaand feit.

Digitized by Google

En het mooiste is, dat, waar alle mogelijke in hollandschen vorm verleden acten en andere stukken — die in China niet bestaanbaar zijn — wapenen in handen der Chineezen worden, zij op den koop toe chineesche onderhandsche en andere geschriften — die in Holland onwettig zouden zijn — steunende op hunnen adat toch óók nog als wettige bewijzen kunnen aanvoeren! Zóó snijdt het mes van twee kanten. Vooral bewijzen van geldleening of verkoop van huizen worden dikwijls bij den Landraad in gedingen voorgebracht. Men kan zich de verwondering van den pas aangekomen tolk voor de chineesche taal voorstellen, toen hij zag, dat zelfs deze chineesche papieren bijna nooit in den in China gebruikelijken vorm waren opgesteld. — De rechter is dan overgeleverd aan het advies van chineesche adviseurs, en hier is alles van bekend. Het dunkt mij niet overbodig, eens te vertellen, hoe gewoonlijk geldleeningen en dergelijke zaken in China toegaan.

Als A van B geld wil leenen of een huis wil koopen, is het laatste wat hij doet, om zelf naar B te gaan, want dan zou B het zaakje niet vertrouwen. A kiest een tusschenpersoon C, de middelaar, die alles met B bespreekt, en dus altijd getuige van beide partijen is. Het geschrift wordt nu opgemaakt voor een anderen getuige. Op het stuk komen dus de volgende onderteekeningen voor: 1°. De handteekening van dengeen, die bekent schuldig te zijn,

Digitized by Google

2°. van den hoofdgetuige, 3°. van den bemiddelaar, of middengetuige (deze is het voornaamste), 4°. van den schrijver, opmaker van het stuk en 5°., maar deze is niet onmisbaar, van den borg. — Ik heb echter nog nooit zoo'n stuk in den vereischten vorm hier gezien, zoodat de Chineezen, rekenende op de onbekendheid des europeeschen rechters met de chineesche gebruiken, de zotste en meest waardelooze papieren als bewijzen trachten aan te brengen. Wat er van terecht komt als de rechter in dergelijke gevallen geen betrouwbaren deskundige heeft, kan blijken uit het volgende geval, dat historisch is. In eene zeer gewichtige zaak, het beoordeelen eener rekening en verantwoording van den beheerder eener opiumpacht, werd aan eene commissie, bestaande uit een luitenant der Chineezen en een chineeschen notabele opgedragen, om uit de boeken van die kongsi het behaalde winstcijfer te bepalen.

Na eene plechtige (?) eedsaflegging kwam de commissie later het rapport uitbrengen. Op de vraag van den president, hoeveel boeken de commissie had nagezien, was het antwoord: drie. De inmiddels aangekomen tolk voor de chineesche taal vond dat niet bizonder veel, en besloot de zaak nader te onderzoeken. Op de vraag van den president: „welke boeken?" werd geantwoord drie boeken „hè kì p'ò" (aandeelhoudersboek). Dit getal was nu weer bizonder groot. Toen de tolk voor de chineesche taal die

Digitized by Google

boeken later examineerde bleek het, dat, terwijl de pacht over 1887—1889 liep, een dier boeken van 1881, en het andere van 1884 was, dus deze met de aanhangige zaak geen zier te maken hadden. Het andere boek bevatte niets dan eene aanwijzing, wie aandeelhouders der pacht waren, hoeveel kapitaal door hun was gestort, en wat zij al reeds genoten hadden. Hieruit een winstcijfer op te maken, zou zelfs voor Li Hung Chang wat àl te kras zijn geweest. Het door deze snuggere „commissie van deskundigen" (!) vastgestelde winstcijfer bleek dan ook eenvoudig hetzelfde te zijn als van de rekening en verantwoording — *die juist werd betwist en tot welker beoordeeling het onderzoek bevolen was der boeken.* De deskundigen hadden de boeken niet eens van de griffie gehaald! — De aanwezige kapitein en twee luitenants der Chineezen, die in den Landraad zitting hadden, vonden het niet noodig, iets omtrent deze schandelijke nalatigheid op te merken. Het is misschien beter aan de Makololo-negers te zijn overgeleverd dan aan Chineezen.

Het ergste wordt de knoeierij, wanneer voor den daartoe bevoegden ambtenaar actes worden opgemaakt, als een der partijen geen Hollandsch of Maleisch verstaat. Ik ken een geval van een vrouw die eenige jaren geleden een stuk bij een' notaris onderteekende, waarbij zij eene groote som gelds aan een haar totaal onbekende afstond, terwijl zij dacht

Digitized by Google

een rekwest op te zenden. Ik heb de handteekening gezien van een hier niet bizonder befaamden, nu vertrokken notaris „Geviseerd door mij, enz." (die geen stom woord Chineesch verstond) achter een chineesch geschrift, dat niet de minste bewijskracht heeft voor een deskundige, en nu door hem werd bekrachtigd. Maar wanneer een eerlijk notaris, gelijk mij bekend is, om zeker te zijn van de actes die hij verlijdt, en de partijen, den tolk voor de chineesche taal der assistentie roept, en hem de acte in chineesche taal doet voorhouden, dan kijken de partijen, of de requirant, of de bliksem is ingeslagen, en loopt de notaris gevaar, zijne cliëntele te verliezen. Wel een bewijs, dat het niet altijd zuiver is wat zij willen, al gaat alles precies in onberispelijken vorm.

Er zou aan alle mogelijke misbruiken, ik herhaal het, een eind komen, als men onze civiele procedure voor de Chineezen gesloten hield, en een reglement deed vaststellen, zooveel mogelijk op de leest van chineeschen adat en chineesche wetgeving geschoeid, waaraan de rechter zich kon houden, en die het den Chinees onmogelijk maakte met onze hollandsche gebruiken te knoeien als een kind met een ei. Dit is het eenige onfeilbare geneesmiddel naar mijne bescheiden meening. Dit reglement zou, in het chineesch vertaald, behoorlijk door aanplakking en door gratis verspreiding, bekend gemaakt kunnen worden. Verder zou het de plicht van de chineesche officieren

Digitized by Google

moeten zijn, om voor knoeierij op uitgebreide schaal te waken, en zouden zij — evenals de chineesche mandarijnen — eenigszins verantwoordelijk moeten zijn voor de goede orde in hun ressort. Een chineesch kapitein behoeft niet à tout prix een richard te zijn, die mooie feesten kan geven, maar, een volgens chineesch idee betrouwbaar Chinees. En het zou niet kwaad zijn als er eens aan gedacht werd, dat in China nooit eene autoriteit mag benoemd worden op de plaats, waar hij geboren en opgevoed is, omdat er dan kans is, dat hij zijne eigen vrienden en familie zou bevoordeelen. Hij moet uit een verwijderde plaats worden benoemd, en geheel nieuw in eene nieuwe omgeving komen. Het zou misschien in onze Koloniën te probeeren zijn, deze wijze maatregel der chineesche wetgeving eens toe te passen.

Aan het eind van dit artikel moet ik even zeggen, dat uit al mijn schrijven over Chineezen zal blijken, dat ik niet direct een bizondere sobat [1]) van deze natie ben. Maar zouden de Chineezen wel geheel en al verantwoordelijk zijn als men denkt aan het spreekwoord: de gelegenheid maakt den dief? Een paard, dat een open wei voor zich ziet, zonder barrière, draaft er in. Een zoontje, dat niet in banden wordt gehouden, loopt in cafés en andere gelegenheden. En de Chineezen — ik heb het reeds

---

[1]) Vriend.

Digitized by Google

elders gezegd — zijn een volk van groote kinderen, hoe slim ze ook zijn. Men moet die kinderen geen gevaarlijk speelgoed in de handen geven, en, als men het in hunne handen ziet, en zij doen er ongelukken mede, moet men het hun afnemen. Er moeten deurtjes gemaakt worden voor de trappen, waar zij af kunnen vallen, en paaltjes met „verboden toegang" bij de sierlijke labyrinth-plantsoenen van het civiele recht, waar een Europeaan nog in kan wandelen, maar waar het chineesche kind de mooie bloemen afplukt en vernielt, en, door valsche mentors geleid, soms jammerlijk aan zijn financieel einde komt. Dat er dan in het groote rijk der indische procedure een apart chineesch terrein worde gemaakt, waar de langstaarten zich in hun lieve vaderland kunnen wanen, en op bekende wegen zijn, waarop eenmaal hunne zoo diep vereerde voorouders het leven doorwandelden! — Dat dit zoo zij is stellig niet de wensch van mij alleen, maar van velen, en het zou mij niet onaangenaam zijn, eens een klein bewijs van instemming van die onbekenden te krijgen.

Voor ditmaal genoeg.

Digitized by Google

CHINEESCHE OFFICIEREN.

In een der met de laatste mail ontvangen exemplaren van het *Algemeen Handelsblad* staat een artikel over de chineesche Officieren in Indië, dat in meer dan één indisch blad is overgenomen.

Daarin worden uitspraken van de heeren Margadant en Meeter aangehaald, die allesbehalve vleiend zijn voor die chineesche ambtenaren. De heer Margadant verklaart o. a. dat het eenige middel ter verbetering is de intrekking der functiën van de chineesche Officieren.

Mijns inziens is deze meening van den heer Margadant volkomen juist. Er is geen enkele reden waarom men het ambt van chineesch Officier niet zou afschaffen.

De chineesche Officieren zijn totaal onnoodige, overtollige meubels geworden, die men uit de moderne huishouding in Indië kan verwijderen. Men zie slechts naar de Straits, met zijne honderdduizenden Chinee-

Digitized by Google

zen, die niet onder chineesche hoofden staan. Alles marcheert er uitstekend, en het gevaarlijke, overtalrijke chineesche element wordt er volkomen in bedwang gehouden.

Het voornaamste argument vóór het behoud der chineesche Officieren is het volgende, dat door op de Chineezen het stelsel toe te passen, dat men ook op de inlanders toepaste, n.l. hen te doen besturen door hun eigen hoofden, men er alleen in geslaagd is, hen zooveel honderden jaren lang onder den duim te houden. Men vergeet, dit argument gebruikende, dat de Chineezen *van nature* een ordelievend, rustig volk zijn, en alleen in de uiterste gevallen, als zij werkelijk schreeuwend onrechtvaardig worden behandeld, tot geweld overslaan. Die b.v. in Deli bekend is, weet dat de invloed der chineesche Officieren op Medan en andere hoofdplaatsen niet zoo bizonder groot is, en niet verder reikt dan de grenzen dier plaatsen. Met de Chineezen op de plantages — het element, waarmede geheel Deli staat of valt — hebben zij in 't geheel geen voeling, en die koelies staan in geenen deele onder hun invloed, maar eerbiedigen alleen hun toewans besar en de magistraten. Men kan dus zeggen dat de chineesche Oficieren in Deli volstrekt niet onmisbaar zijn voor Deli's bloei, die toch geheel afhangt van het tabakkende chineesche element.

De delische chineesche Officieren hebben dit voor,

Digitized by Google

dat zij voor het meerendeel geen z.g. indo-chineesche babas, [1]) maar echte Chineezen zijn.

Maar kijken wij nu eens op Java. Daar zijn de chineesche Officieren voor het grootste deel z.g. peranakans, babas, *dus geen echte Chineezen.* En toch heeten zij hoofden van de Chineezen! Het is overbekend, dat deze babas niet meer vasthouden aan de echte chineesche zeden en gewoonten, en dat de familieband — de grondslag van de geheele chineesche staatsinrichting — onder hen met de jaren slapper en slapper is geworden. De z.g. babas werden met de jaren meer en meer onbekend met de chineesche zeden en wetsinstellingen, waar zij zich al minder en minder van aantrokken.

En het ligt alleen dááraan, dat onze nederlandsche wet zich stelselmatig obstineert om de babas als echte Chineezen te beschouwen, dat zij nog steeds wat chineesch zijn gebleven. Toch zijn zulke onchineesche Chineezen, als kapitein-boedelmeester, als adviseur van den Landraad enz. enz. de vraagbaken van boedelkamers en rechters in zake chineesch recht, waar zij totaliter niets meer van afweten, en dat hun in 't minst niet interesseert! Men begrijpt

---

[1]) Babas zijn Chineezen die reeds geslachten voorvaderen in Indië hebben, en meest van gemengd chineesch-inlandsch bloed zijn. — Sinkehs zijn de echte, direct uit China gekomen Chineezen.

Digitized by Google

welke dolle adviezen en tengevolge daarvan welk onrecht hier het gevolg van zijn!

Maar nu de sinkehs. Het is bekend dat bijna alle sinkehs die in Indië komen uit de heffe van het chineesche volk zijn voortgekomen. Hieruit volgt, dat zij niet onderwezen, en ongeletterd zijn. Laat nu zoo'n sinkeh — op welke wijze en met welke middelen laten wij eens even dáár — rijk worden, tot aanzien komen, en dus — dat „dús" klinkt ironisch, maar is helaas maar ál te juist — tot chineesch Officier worden benoemd, na veel ge „toelong." [1])

Weet dan die man ineens alles wat hij weten moet om als adviseur op te treden, om vertrouwbare adviezen te geven over de chineesche wetten en de chineesche eeden, te vinden in de wetboeken en heilige Kings, die hij niet eens kan lezen? Een kind antwoordt hier direct neen op!

De babas zijn dus niet geschikt voor chineesch Officier omdat zij geen Chineezen meer zijn en de sinkehs niet omdat zij onontwikkeld en ongeletterd zijn. Natuurlijk zijn er hier en daar uitzonderingen, die den regel bevestigen.

Er is dan ook geen kwestie van, of de echte babas behooren te staan direct onder het europeesche

[1]) Toelong = helpen, meest door voorspraak enz. In Soerabaia en Makasser zijn in 1898 drie officieren benoemd, die pas met een vuil accoord den handel bedot hadden!

Digitized by Google

gezag. En, hoe moeilijk in 't begin de afscheiding ook moge zijn — energieke, flinke ambtenaren zouden die moeilijkheden wel weten te overwinnen — het wordt hoog tijd, dat men het algemeene begrip Chineezen ook volgens de wet ga verdeelen in twee deelen, babas en sinkehs, of Indo-chineezen en echte Chineezen. De afstand tusschen die twee is veel te groot geworden om ze nog langer beiden onder één naam te vereenigen. De echte baba veracht een sinkeh — dus, let wel, baba-officieren zooals de meesten op Java zijn, trekken zich absoluut niets van het lot der sinkehs aan — en deze afschuw gaat zóó ver, dat er geheele straten in groote chineesche wijken bestaan, waar alleen babas wonen, die daaruit met vereende krachten elke sinkeh weren. De babas zijn geen Chineezen, en willen het niet meer zijn. Uitstekend. Maar dan is er ook geen enkele reden, waarom ze eigen hoofden zouden hebben, met het oog op hun aparten volksaard. Ergo alle baba-officieren — d. w. z. bijna alle officieren op Java — zijn overbodig, want de babas hebben geen eigen chineeschen volksaard meer, en voor de sinkehs, die zij verachten, zullen zij geen hand omdraaien.

Waarom was vroeger, vooral op Java, het chineesche Officierschap toch zoo gewild? Heel eenvoudig. Omdat vroeger, toen onze eigen bestuursmiddelen nog zoo miniem waren, de officieren heel wat

Digitized by Google

macht hadden, en dus werkelijk een grooten invloed op de bevolking hadden, waarmede zij hun voordeel konden doen. Zij zorgden toen ook uitsluitend voor de belastingen, dus voor de schatkist. Ook hadden zij het groote voordeel, dat zij door hun relaties met de bestuurders, gemakkelijker leveranties en pachten wisten te krijgen.

Dat gezag van die officieren — een eigenlijke *instructie* heeft nooit bestaan! — verminderde naarmate onze eigen bestuursmiddelen vermeerderden, totdat eindelijk nu ons bestuur hoe langer hoe beter is geworden, die macht nihil werd.

De chineesche Officier is nu vrijwel de August de Domme, („Dommy") in onze ambtenaarswereld geworden. Hij maakt een hoop drukte, maar hij voert totaliter niets onmisbaars uit, en is een overtollig meubel, een pop voor spek en boonen. Zooals ik een deskundige eens zeer juist heb hooren zeggen, zijn zij van hoofden hunner natie afgedaald tot dienaren van het europeesch bestuur. En de oorzaak hiervan ligt niet alléén in die moderne bestuursmiddelen maar ook voor een groot deel aan het feit, dat die officieren, ten onrechte bijna altijd uit babas gekozen, met de jaren van geslacht tot geslacht ontaardende, eindelijk zoo miniem weinig meer wisten van de chineesche taal, zeden en gewoonten, dat het bestuur niets meer aan hen had. En als men daarbij bedenkt dat het getal sinkehs

Digitized by Google

in den laatsten tijd zoo onrustbarend toeneemt, dat zij Indië dreigen te overstroomen, begrijpt men dat die baba-officieren, die de sinkehs verachten, en zich niet meer in hunnen aard en adat kunnen indenken, zoo spoedig mogelijk aan den dijk dienen te worden gezet. Daar de chineesche Officier staat of valt met den bestuursambtenaar, omdat hij zelf geen aasje macht heeft, is hij voor dezen ook een onbetrouwbaar, onzelfstandig raadgever, die op alles wat de bestuursambtenaar zegt, ja en amen bidt, al werd er gezegd dat wit zwart is. Hij is dan ook zelfs minder een dienaar dan een vleiende honigsmeerder van het bestuur.

Een een waarlijk karakter bezittend bestuursambtenaar kan van zoo iemand niet gediend zijn.

Nu zou men nog aan kunnen voeren of de z.g. chineesche Raden dan geen heilzamen werkkring hebben. Deze Raden beheeren o. a. gelden voor chineesche kerkhoven, tempels enz., registreeren aankomst en vertrek van nieuw aangekomen Chineezen, geven hun bemiddeling tot het uitreiken van toelatingskaarten, van huwelijksconsenten, enz., enz. Alles heel fraai. Maar dit behoeft volstrekt geen reden te zijn om dáárvoor de officieren aan te houden, en wel hierom, omdat deze volstrekt niet zoo lastige functies ook evengoed door een europeesch ambtenaar zouden kunnen worden waargenomen. Ik verwijs nog eens naar het bestuur over Chineezen in de Straits.

Digitized by Google

Zonder chineesche Officieren slaagt de regeering er daar in, een overtalrijke chineesche bevolking in volkomen rust te houden, zelfs te Singapore, waar haar overweldigende meerderheid toch altijd een groot gevaar zou kunnen opleveren. Geen chineesche Officieren zijn er, enkel een z.g. Chinese Protectorate, eene voortreffelijke instelling, die men in Indië goed zou doen te imiteeren, na de chineesche hoofden met hun ridicule militaire titels aan den dijk te hebben gezet.

Dit Protectorate is, behalve dat het andere functies uitoefent, ook in waarheid een bescherming voor die Chineezen, *voornamelijk voor de sinkehs.* De Chinese Protectors luisteren naar alle klachten en grieven der Chineezen, en brengen die, als het hun blijkt dat zij gegrond zijn, onder de aandacht van het bestuur of den rechter.

Zulk een steun heeft de Chinees in Indië niet. Het eenige wat hij doen kan is zich laten uitkleeden door een procureur, en, als hij een sinkeh is, en arm, behoeft hij niet te hopen, gehoor te vinden bij een officier. Een chineesch Officier zal zich wèl wachten, een bestuursambtenaar soesah te bezorgen! Zóó heeft in Indië de sinkeh letterlijk niemand bij wien hij in zijn eigen taal bescherming kan vragen. De Chinese Protector belast zich verder met het registreeren van immigranten, die allen persoonlijk vóór hem verschijnen, en wien hij dus

Digitized by Google

ook al hun lotgevallen kan vragen, hij zorgt voor de bescherming van chineesche prostitutées, waakt tegen de geheime genootschappen, enz., enz. En vóór alles, hij is een europeesch ambtenaar, dus onpartijdig en onomkoopbaar. Dat wij toch eindelijk eens een lesje nemen aan onze buren in de Straits! De oprichting van eenige Protectorates in den geest als te Singapore, Penang, Quala Lumpur, enz. en al het gescharrel met chineesche Officieren kan uit zijn. Dit, met de afschaffing van de opium- en andere pachten, en de Nieuwe regeling op den Privaatrechtelijken Toestand der Chineezen, zou bijna de geheele oplossing zijn voor het zoo hoofdbrekende chineesche vraagstuk, dat ons nu al zooveel jaren verontrust en benauwt.

Wel is bij Stbl. 1897, N°. 97, het ambt van „ambtenaren voor chineesche zaken" ingesteld (na de afschaffing der „chineesche tolken"), die *in alle gevallen*, Chineezen betreffende, door het hoofd van bestuur moeten worden geraadpleegd, maar deze worden, niettegenstaande dit Staatsblad, zoo goed als geheel door de bestuurshoofden genegeerd, die zich liever bij de chineesche Officieren houden.

Digitized by Google

EEN CHINEESCHE LOTERIJ.

„The Wai Seng Lottery. By G. T· Hare. Publications of the Royal Asiatic Society. No. 1. Singapore Government Printing office".

Het eerste boek, dat door de Singapoersche afdeeling van de Royal Asiatic Society is uitgegeven, is al bizonder interessant.

De naam van den schrijver, de welbekende Pretector of Chinese, G. T. Hare, is reeds een uitmuntende aanbeveling om het boek te koopen, dat niet alleen voor sinologen, maar voor allen, die in de chineesche zeden en gewoonten belang stellen, is geschreven. De betrekking van „chinese protector", en de meeste andere betrekkingen, die de engelsche sinologen van de Straits Civil Service bekleeden, geven hun oneindig veel meer gelegenheid zich met het chineesche volk mede te doen leven, en hun kennis van taal, zeden en gewoonten met elken dag te vermeerderen, dan de zoo stiefmoederlijk

Digitized by Google

bedeelde betrekking van onze tolken voor de chineesche taal in onze koloniën. [1])

De Engelschen zijn den geheelen dag bezig, (maar nooit als djoerabahasa, [2]) waarvoor Chineezen worden gebruikt), en hebben van 9 tot 4 uur hard werk, hetzij als magistraat, hetzij op het protectorate, of elders, terwijl de hollandsche tolken voor de chineesche taal, indien zij niet voor zichzelven werken en dan nog zonder den minsten officieelen prikkel, zoo goed als niets te doen hebben, en zich zeker wel eens zullen afvragen, waarom zij na de inderdaad schitterende, royale opleiding aan hun besteed, altijd maar zoo goed als werkeloos moeten blijven, met nu en dan een vertalinkje van een verordening of een stukje Staatsblad. Er zijn er, die in geen maanden Chineesch hebben gesproken, eenvoudig omdat zij niet in de gelegenheid worden gesteld. En wat is erger dan werkeloosheid, al wordt zij goed gesalarieerd! De engelsche sinologen in de „civil service" worden minder betaald, hebben niet eens vrijen overtocht indien zij met verlof willen gaan, en kunnen nooit een maximum van *f* 800 tractement bereiken, maar ik twijfel er niet aan, of niet één onzer tolken zou met denzelfden werkkring, het mindere financieele voordeel direct voor lief nemen. Het examen, dat de engelsche collega's in de Straits Civil Laws

---

[1]) Nu veranderd in „ambtenaren voor chineesche zaken".

[2]) Tolken.

Digitized by Google

moeten afleggen, stelt hun ook in staat als magistraat op te treden, wat zij dan met hun kennis van chineesche taal en gewoonten, stellig op zijn minst evengoed zullen waarnemen, als een nietsinoloog, die wel de europeesche wetten, maar niet de chineesche, noch het chineesche volk kent.

Dat de heer Hare, met zijn vermoeienden, inspannenden arbeid — hij heeft gedurende geruimen tijd, door toevallige afwezigheid der andere, het geheele Protectorate te Singapore waargenomen, zonder assistentie — nog tijd heeft gevonden om zijne te Canton genoteerde aanteekeningen omtrent chineesche loterijen tot een zoo door en door bestudeerd en wetenschappelijk werk samen te stellen als zijn „Wai Seng Lottery", prouveert voor zijn energie.

Daar de Wai Seng loterij niet alleen in de Straits, maar ook clandestien op onze koloniën wordt gedreven — vooral in streken waar veel Canton-, Teo Chews en Hakka-chineezen zijn, dus b. v. Riouw, Bangka, Billiton, Borneo [1]) enz. — is zij wel de moeite van 't bespreken waard in eene indische courant. Het doel van den heer Hare is niet deze loterij te veroordeelen, daar zij veel zedelijker en meer in aanzien, is dan de pho- en tophospelen, maar zijne redeneering is de volgende: „Het dobbelen is in de Straits verboden, een „gambling farm" bestaat niet.

---

[1]) En hoogstwaarschijnlijk ook in Deli.

Digitized by Google

Dit prouveert in principe voor het gouvernement. The Wai Seng loterij is echter een loterij die in China veel hooger staat dan alle mogelijke dobbelarij, en wees er maar verzekerd van, dat zij toch clandestien wordt gedreven. Nu heeft het gouvernement van Johore eenvoudig deze loterij verpacht, voor een spotprijs, $ 36.000.— p. j., en op groote schaal koopen de Singapore Chineezen die Johore loten. Het geld dier Chineezen gaat dus naar Johore. Waarom nu niet liever dit geld in de kas van het engelsche gouvernement doen vloeien? Waarom het in de zakken van het Johoresche gouvernement en de pachters doen vloeien?" En de heer Hare berekent, dat eene verpachting van het Wai Seng-middel per jaar minstens driemaal de pacht in Johore ($ 36.000.—) dus een $ 108.000.— zou opbrengen [1]. De heere Hare zegt:

„Deze Wai Sing-kantoren hebben allen hun hoofdkwartier in Johore. Maar Johore wordt slechts gebruikt als basis van operatie. Bijna al de business van de loterijen gebeurt sub rosa in Singapore, en om ontdekking en boete te ontduiken, worden al de Wai Seng biljetten op verdichte wijze opgesteld,

---

[1]) Eenige rijke Chineezen uit Singapore verzekerden mij, dat dit cijfer veel te laag was gesteld, en zij blij zouden zijn als zij de Wai Seng-pacht voor het dubbele konden krijgen. Ik weet er niet genoeg van, om over de waarheid dezer verklaring te kunnen oordeelen.

Digitized by Google

zoodat zij voor twee lezingen vatbaar zijn, als zij als bewijs voor 't gerecht worden overgelegd. Verder wordt er veel geld in Singapore uitgegeven om spionnen en anderen [1]) te doen zwijgen om de Johore luidjes in staat te stellen hun werk rustig te volvoeren. Het grootste deel der Singapore Chineezen koopen hun Wai Seng-tickets door bemiddeling van de Johore agenten, die voortdurend tusschen de twee Settlements over en weer reizen. Een menigte firma's in Singapore verkoopen tickets voor de Johore kantoren, en krijgen een commissie van 4% op het aantal verkochte biljetten.... Maar deze Wai Seng business in Johore heeft takken in verschillende plaatsen. De kantoren aldaar dragen verschillende firma's in Penang, Taiping, Klang, Rhio, Banka, Billiton en veel andere plaatsen op, om tickets voor hen te verkoopen." Het is wel eigenaardig, dat een Engelschman uit Singapore zoo iets moet zeggen over plaatsen in onze koloniën, waar chineesche loterijen toch ook verboden zijn, en dat de heer Hare het niet uit zijn duim zuigt, daar kan men verzekerd van zijn.

Niet alleen het engelsche geld uit Singapore, maar ook het geld van onze Chineesjes uit de koloniën gaat dus naar de pacht in Johore, onder den neus van onze controleurs-magistraat door.

---

[1]) Dit veelzeggende, maar zedige „en anderen" is typisch.

Digitized by Google

Natuurlijk maakt de Johore pacht onder zulke uiterst moeilijke omstandigheden als een streng verbod tegen loterijen èn in de Straits èn in onze koloniën stellig geen tiende gedeelte van de winst, die zij anders zou maken, maar toch behaalde zij na aftrek van pachtsom, onkosten, commissieloonen enz., van 1885—1892, in zeven jaren, een zuivere winst van ruim een half millioen dollars, en de dollarkoers in die tijden in aanmerking genomen ruim een millioen gulden, wat toch wel eenigszins de moeite waard was. Men kan zich dus voorstellen, welke enorme sommen zouden worden gemaakt, en hoe hoog de pachtsom zou wezen, indien het engelsche gouvernement het middel verpachtte! Ook in Indië zou door de verpachting van dit middel, ofschoon natuurlijk minder dan in Singapore, een aardige som in de schatkist kunnen vloeien. Maar nu de kwestie: „is de Wai Sing loterij zoo onzedelijk dat een gouvernement het beneden zich moeten achten, haar als 's lands middel te verpachten?" Mijns inziens stellig niet. In Singapore, waar niet één dobbel- of hazardspel geduld wordt [1]) maakt men ernstige bezwaren, maar in een land waar de pho- en tophospelen worden verpacht, die tienmaal zoo onzedelijk zijn als de Wei

[1]) Wat, naar de heer Hare mij verzekerde, niet belet, dat er op groote schaal wordt gedobbeld, zoodat het engelsche gouvernement véél wijzer zou doen de spelen te verpachten, die nu eenmaal toch niet zijn tegen te gaan.

Digitized by Google

Singloterij, zou deze laatste stellig even goed, ja nog beter te verpachten zijn. De arme Chineezen ruïneeren zich honderdmaal gemakkelijker met dobbelen dan met het koopen van een of twee lootjes $ 0,50 of $ 1.— het stuk, die dan nog veelal onder eenige vrienden worden verdeeld, zooals bij ons de twintigjes der Staatsloterij.

De Wai Seng [1]) loterij, die bijna uitsluitend in de Cantonprovincie, en dus ook onder Chineezen uit de Cantonprovincie in de europeesche koloniën (o. a. ook Teo Chews en Hakka's) wordt gedreven, is in principe niets anders dan een gissen naar namen, en wel naar de familienamen van geslaagde candidaten in de civiele en militaire examens. Zooals bekend is, bestaat in China een adel, vrij wat nobeler dan die van het zoogenaamde blauwe bloed, de adel van het talent, de kennis. Gedurende bijna tweeduizend jaren bestaan in China dezelfde examens, waarbij de literatuur het hoofdvak is. In géén land is literatuur zoo geëerd als in China en de adel in China is de adel van de literatuur. Een arm onderwijzertje, die $ 5.— 's maands verdient, is er van hoogeren rang dan een rijke koopman, die de klassieken niet heeft bestudeerd. Hooge nummers, behaald in de lijst der geslaagde examinandi, eeren niet alleen den candidaat zelf, maar zijne geheele

---

[1]) Wai = Examen-zaal en Seng = familienaam.

Digitized by Google

familie, zijn dorp, somtijds een geheele stad. Iedereen, rijk of arm, wordt tot de examens toegelaten. De heer Hare zegt er zeer terecht van: „Het (examensysteem) opent zonder onderscheiding van persoon, een nuttige carrière in 's lands dienst voor alle menschen van werkelijk talent en van vlijt."

Door geheel China is een belangstelling voor den uitslag dier examens, grooter nog dan die voor de verkiezingen in Amerika, en in de Cantonprovincie, vermoedelijk omdat deze van alle anderen steeds het grootste aantal candidaten oplevert, is die het sterkste. De voornaamste staatsexamens — over de voorbereidende kan ik hier zwijgen — zijn die voor den graad van Shau Tsoi, Kü Yan en Tsun Tsz', [1] of het district-examen, het provinciale examen en het metropolische examen.

Het eerste wordt om de twee jaar in ieder district van elke provincie gehouden. De graad Shau Tsoi staat ongeveer gelijk met dien van ons academisch „candidaat." Het aantal candidaten in ieder district is verscheidene duizenden, en het aantal uit te reiken graden slechts van 20 tot 50. De kansen op succes zijn dus heel klein. De graad van Shau Tsoi leidt niet direct tot een 's lands betrekking, maar

---

[1]) In Hokkien genaamd Sioè Tsaî, Kí Dzîn en Tsîn Soê Ik zal verder echter overal het Cantondialect behouden, daar de loterij zuiver cantoneesch is.

Digitized by Google

verschaft den drager toch het mandarijnschap, zij het ook van allerlaagsten rang, en hij geniet zekere voorrechten, terwijl hij bij voorkeur in twisten en geschillen tot scheidsrechter wordt gekozen. Zoo lang den Shau Tsoi zijn' graad niet is afgenomen, kan hij ook niet lichamelijk gestraft worden.

Alleen Shau Tsoi's kunnen deelnemen aan het provinciale examen voor den graad Kü Yan. Dit wordt om de drie jaren in de 8e maand in de hoofdstad der provincie afgenomen. Van acht tot tienduizend candidaten nemen daaraan gewoonlijk deel in Canton, waarvan er slechts 88 kunnen slagen. De graad Kü Yan geeft heel veel kans op eene staatsbetrekking, en staat in hoog aanzien. Het is vooral dat provinciale examen, waarmede de Wai Seng loterij de drukste zaken maakt.

Het metropolische examen wordt in Peking gehouden, en alleen Kü Yans kunnen er aan deelnemen. Het wordt om de drie jaren gehouden. Ongeveer 5 à 6000 candidaten nemen er gewoonlijk aan deel uit de 18 provinciën, en slechts 300 graden worden uitgereikt, voor iedere provincie een bepaald aantal, b. v. voor de Cantonprovincie 16, en met deze houdt de Wai Seng loterij zich alleen op [1]).

---

[1]) Op dit examen volgt nog een examen in 't paleis, maar dit kan hier onbesproken blijven. Alleen Kü Yans kunnen lid van de Hân Lîm academie worden, het hoogste literarische college.

Digitized by Google

De militaire examens gaan bijna op gelijke wijze als de civiele, met dit onderscheid, dat waar voor de laatste de kennis der Vijf Klassieken en Vier Boeken vereischt is, voor het eerste volbrachte feiten van fysike kracht, gymnastiek enz. verplichtend zijn.

De groote Wai Seng loterij wordt verdeeld in een zeer groot aantal geheel van elkaar onafhankelijke kleine loterijen, en wel op de volgende wijze.

Er bestaan loterijen van tickets à $ 0,50, $ 1.—, $ 2.—, $ 3.—, enz. tot $ 10.—; verder van $ 20.— en $ 25.—. In de Straits, en dus ook in onze koloniën, koopen de onbemiddelde Chineezen (boys, koelies enz.) meest tickets à $ 0,50 of $ 1.—, en deze worden dus het meest verkocht. De gegoede Chineezen koopen tickets van $ 5.—. Duurdere zijn in deze streken hoogst zeldzaam. Iedere aparte, kleine loterij bestaat uit boeken van één duizend kolommen, dus één duizend tickets. Gesteld dat iemand een ticket wil koopen à $ 1.— Hij gaat dan naar een Wai Seng kantoor, en vraagt het biljet. Er bestaan een groot aantal (somtijds wel 100) van die boeken in elk kantoor, die elk duizend kolommen bevatten, en elk een nummer hebben, maar ieder boek is een loterij apart. Onze Chinees krijgt nu in het boek, dat dit of dat nummer heeft, een kolom voor zich. Als b. v. het laatste verkochte ticket het 495e was

Digitized by Google

krijgt hij kolom 496 van dat zóóveelste boek. [1]) Hij heeft 20 verschillende familienamen uitgekozen, en deze twintig namen worden neergeschreven in de voor N°. 496 bestemde kolom [2]). Al die duizend kolommen van een boek bevatten dus elk 20 door den kooper uitgekozen familienamen. Op het aan den kooper af te geven ticket staat zijn naam, of den naam dien hij verkiest op te geven en boven de kolom in het boek eveneens. (In de Straits en onze koloniën natuurlijk fictieve namen). Kolom en ticket worden behoorlijk gemerkt. Het systeem der loterij is nu verder heel eenvoudig. Wie van de 1000 koopers in het boek na bekendwording van den uitslag der examens, het grootste aantal familienamen heeft van geslaagde candidaten, wint de 1e prijs [3]). Het boek is steeds voor alle koopers na den uitslag ter inzage. De prijzen zijn voor elk boek van 1000 kolommen (tickets) à $ 1.—,

---

[1]) In stede van met getallen, worden de nummers geschreven met een karakter uit de bekende „Ts'in Tza Man", het „Duizend Karakter Boek" een boek dat juist 1000 karakters telt. N°. 496 correspondeert b. v. met het karakter „Heng".

[2]) Voor het metropolische examen mag hij er slechts 16 kiezen.

[3]) Als twee koopers tegelijk hetzelfde grootste aantal hebben, b. v. elk 17, dan wordt op de volgende wijze gehandeld: Heeft A daaronder b. v. 16 precies dezelfde als B

Digitized by Google

nominaal $ 600.—, $ 200.— en $ 100.—, maar effectief $ 479.—, $ 158.— en $ 79.—. Ik neem hier voor curiositeit het volgende lijstje uit Hare's boek over, een nota, die overzicht geeft van den handel van elk boek:

Duizend dollars ontvangen als

prijs voor 1000 tickets à $ 1.— . . .	$	1000.—
Onkosten voor boeken, drukken enz.	„	76.—
Pacht	„	90.—
Disconto	„	18.—
Commissie voor het kantoor (office) .	„	100.—
Uit te betalen aan prijzen	„	176.—
	$	1000.—

Door die onkosten voor drukken enz. feitelijk op ieder boek $ 156.— dus op 100 zulke boeken $ 15.600, en daar er in Canton 10 dergelijke offices zijn, is de winst enkel op de $ 1.— loterijtjes reeds $ 156000. Bovengegeven opgaven zijn voor Canton. In de Straits zijn de prijzen hooger, n.l. te zamen niet $ 716.— maar $ 744.—.

Op dezelfde wijze als die boeken van $ 1.— bestaan

---

maar is dat 17e van beide niet gelijk, dan wordt gezien wie of van die 17e de gelukkigste naam is, die het meeste op de lijst der geslaagden voorkomt (waarop dikwijls veel van denzelfden familienaam zijn). Zijn alle 17 dezelfde van A en B dan wordt de prijs onder hen verdeeld.

Digitized by Google

er aparte boeken van $ 2.—, $ 3.— enz. met evenredig hoogere prijzen natuurlijk [1]).

Het kiezen van die 20 voornamen gebeurt natuurlijk niet zóó maar op goed geluk af, evenmin als het wedden op paarden bij races, waar deze loterij veel van weg heeft.

In de loterijen voor het districts-examen en het provinciale examen zijn ten eerste een groot aantal der ál te veelvuldig voorkomende familienamen, zooals b. v. Chan, Lí, Ho, Wong (Oei), Lim enz. (b. v. bij ons zou dat zijn Bakker, Smit, Janzen enz. enz., in 't duitsch Schulze, Müller enz.) door de Wai Seng offices verboden, omdat anders iedereen die namen zou kiezen, waarvan men zeker is dat wel eenige dragers zullen slagen op alle candidaten. De loterij zou anders onmogelijk worden, daar de drie prijzen dan wel onder honderden verdeeld zouden worden, die allen evenveel namen hadden. Voor het metropolische examen, waarbij slechts 16 candidaten kunnen slagen, worden geen namen verboden. [2])

De offices publiceeren de verboden familienamen [3]),

---

[1]) B. v. in de loterij van $ 10.— per ticket is de 1e prijs $ 6000.—, in die van $ 5.— is hij $ 3000.—, in die van $ 25.— is hij 15.000.—

[2]) Er zijn nog enkele andere beperkingen, die ik hier kortheidshalve verzwijg, daar ik alleen de hoofdtrekken hier wil geven.

[3]) Ongeveer ten getale van 60 à 70.

Digitized by Google

zoodat iedere kooper weet, waar hij zich aan te houden heeft. Verder publiceeren zij alle of meest alle familienamen van alle candidaten die op zullen komen.

Verder publiceeren zij lijsten van het aantal keeren dat eenige familienamen al door verschillende koopers in een der boeken zijn opgeschreven, zoodat men hieruit de „favourites" eenigszins kan bepalen. Zelfs wordt bekend gemaakt, welk nummer op de ranglijst eenige familienamen in een vorig examen hebben behaald; de hoogste hebben nu natuurlijk het meeste kans van slagen. Is b. v. zekere Lau Wo als Shau Tsai N°. 1 geweest, en weet ik, dat hij nu examen doet voor Kü Yan, dan zou ik b. v. den familienaam Lau alvast kiezen. Ook zijn er natuurlijk lieden, die er hun fort van maken, dit vak te bestudeeren, die overal informaties inwinnen, en zich voor een kleine belooning als raadsman aanbieden; deze zijn de bookmakers om zoo te zeggen van de Wai Seng loterij.

Natuurlijk — waar kan dit niet — kan er bij deze Wai Seng loterijen geknoeid worden; maar toch betrekkelijk weinig, en evengoed of liever even slecht door de offices zelf als door de koopers, [1]) en niet bepaald op

---

[1]) „Bribery and corruption is an old established custom n China. The custom is universal and (every one being prepared for it in anything to do with the official world) more or less universally condoned", zegt de heer Hare terecht.

Digitized by Google

eenigszins uitgebreiden schaal. Maar altijd zijn er enkele candidaten, zonen van rijke of hooggeplaatste lieden, die het hart der examinatoren met wat aardsch slijk kunnen vermurven. De gevallen zijn echter zeldzaam. De examens zijn zóó hoog in eere in China, dat waar het volk zich zóó op andere wijze laat bestelen, er een algemeene opstand zou uitbreken, als er op groote schaal bij geknoeid werd. Ook kunnen nog eenige andere misbruiken plaats hebben, b. v. het engageeren van bizonder geleerde mannen, die onder den naam van een der candidaten, die een favourite naam draagt, er in slaagt in plaats van dezen op 't examen te verschijnen (wat meest door de koopers wordt gedaan), het omkoopen van een favourite candidaat, om zich te laten afwijzen (door de offices gedaan), hetgeen niet zoo heel erg voor hem is, daar elke candidaat telkens weer opnieuw aan een volgend examen kan deelnemen; maar over 't algemeen zijn deze practijken te gevaarlijk en men kan gerust zeggen, dat de loterij eerlijk toegaat.

Vroeger werden door het chineesche gouvernement sterke pogingen gedaan om de loterij in Canton tegen te gaan, maar juist als nu met Johore en Singapore, werd zij toen eenvoudig in 't portugeesche Macao gedreven. Daar het portugeesche gouvernement hiervoor 3 millioen dollars ontving voor 6 jaar, stelde de Viceroy het gouvernement voor, liever zelf dat geld te verdienen, en de loterij te verpachten. Dit

Digitized by Google

kostte hem zijne betrekking. Eerst onder den zoo beroemden Viceroy Chang Chi Tung werd het middel verpacht, maar op een typisch leuke manier, waarbij het gouvernement zijn „face" allerkeurigst behield. Dat het middel openlijk verpacht werd, kon niet erkend worden. Maar, zoo werd het voorgesteld, omdat het gouvernement inzag dat het onmogelijk was de loterij te onderdrukken, werden de aanleggers gesommeerd zich vrijwillig op te geven, zullende „als boete voor die onwettige handelingen" ieder jaar een hooge som betalen! Had ons gouvernement op déze wijze onze middelen verpacht, dan zou het „face" aanmerkelijk eerwaardiger zijn geweest, in chineesche oogen althans! De pacht of liever „boete" aan 't gouvernement is $ 886.000.— per jaar, en per 6 jaar van de pacht dus $ 5,320.000.— Hierbij komt een „squeeze" van één millioen dollars voor de mandarijnen, die er mede te maken hebben, en deze, in stede van verbloemd te worden, wordt eerlijk erkend; niemand vindt er op deze wijze aanstoot aan. Het hoort om zoo te zeggen bij de pachtsom, ofschoon niet officieel. Een knappe chineesche firma echter, die er in zou slagen, zonder die squeeze de pacht te krijgen!

Natuurlijk geeft de heer Hare dit alles in alle bizonderheden, met de origineele tickets, lijsten, uittreksels van boeken, enz. enz. Voorloopig zal het gouvernement van de Straits het wel niet met hem

Digitized by Google

eens zijn, nadat in 1893 de geheele loterij door krachtige maatregelen is onderdrukt in Singapore maar als het na eenigen tijd ziet — niettegenstaande de nu toegepaste straf van verbanning — dat er toch niets aan te doen is, en de loterij weer even welig opbloeit, zal zij misschien het voorbeeld van het chineescne gouvernement volgen, en er zijn voordeel mede doen. — Dat voordeel, èn voor het gouvernement, èn voor de chineesche pacht, en het plezier aan de geheele bevolking verschaft, zal dan zeker voor het grootste gedeelte aan den heer Hare zijn te danken, uit wiens door en door wetenschappelijk, onderhoudend boek wij voor het eerst alle bizonderheden omtrent de Wai Seng loterij zijn te weten gekomen. Het is zeker een groot verlies voor Singapore, en een enorme aanwinst voor de Engelschen in China, dat genoemde heer zich binnenkort in den consulairen dienst in China zal begeven.

Digitized by Google

PRIVAATRECHTELIJKE TOESTAND DER CHINEEZEN.

Het is nu bijna drie jaren geleden, dat ik een kleine serie artikelen begon, over den zonderlingen rechtstoestand der Chineezen in Indië, vooral in de Buitenbezittingen. Misschien zal hier en daar een lezer zich wel herinneren, dat mijne beweringen hoofdzakelijk hierop neerkwamen, dat er eene schromelijke verwarring en een groot gevaar uit ontstaat, wanneer de Chineezen voor een onbepaald, niet precies afgebakend gedeelte onder onze wetgeving staan, en voor een ander, even onbepaald gedeelte onder de niet gecodificeerde — chineesche wetgeving.

Het gescharrel en geknoei dat sedert jaren hierdoor ontstond, was niet te overzien, vooral bij landraden, waarvan de chineesche adviseurs dikwijls òf onbetrouwbaar, òf in 't geheel niet op de hoogte waren.

In civiele kwesties, b. v. geschillen over erf- en

Digitized by Google

versterfrecht, was de president van den Landraad meestal aan de heidenen overgeleverd. En overwegingen, door zekeren Landraad hier, of een andere dáár gehouden, waren dikwijls in dezelfde zaken geheel tegenstrijdig, zoodat al naar gelang van de plaats, waar hij zich bevond, de Chinees feitelijk in een anderen rechtstoestand verkeerde. Zelfs bij procedures voor Raden van Justitie en het Hoog Gerechtshof bleef deze ongelijkheid bestaan. Mr. G. von Faber in zijn proefschrift „Het Familie en Erfrecht der Chineezen in N. I." (later in den handel gebracht door den uitgever E. IJdo te Leiden), geeft b. v. een geheele lijst van beslissingen van Landraden, Raden van Justitie en Hoog Gerechtshof, die dán eens zóó en dan eens zus luidden.

Ééne serie nam b. v. aan, dat de Chineezen onder het zuivere chineesche recht staan, eene andere dat zij onder het verbasterde, z. g. Indo-chineesche recht staan.

Een Chinees, die b. v. in Padang eene civiele zaak verloor, zou die in Makasser kunnen gewonnen hebben. Zoo ook met Wees- en Boedelkamerzaken.

Terwijl de Wees- en Boedelkamer te Batavia b. v. voorgelicht door haar buitengewoon lid, den tolk voor de chineesche taal, geen onbeperkt recht van testeeren aannam, en niet toeliet, dat minderjarige zonen werden onterfd, nam die Kamer te Soerabaia, voorgelicht door háár buitengewoon lid, die eene

Digitized by Google

andere opinie was toegedaan, wèl een onbeperkt recht van testeeren aan. Chineesche minderjarigen die dus in Soerabaia onterfd werden, zouden niet onterfd zijn geweest, als zij maar in Batavia hadden gewoond!

Ieder verstandig mensch ziet in, dat deze toestanden absurd zijn, en in een welgeordenden staat niet behoorden voor te komen.

De Regeering heeft dat natuurlijk van 't begin af aan óók wel ingezien, en heeft vele malen beproefd, verbeteringen in te voeren, maar vrijwel zonder succes. Eindelijk, in 1894, droeg Z. E. de Gouverneur-Generaal aan den Directeur van Justitie op, door eene doeltreffende regeling een einde te maken aan den onzekeren toestand, en deze hoofdambtenaar belastte den daartoe ter zijner beschikking gestelden rechterlijken ambtenaar Mr. P. H. Fromberg, met de samenstelling dier regeling. Beter keuze had men zeker moeilijk kunnen doen, daar deze rechterlijke ambtenaar eene bizondere studie heeft gemaakt van het recht bij vreemde volkeren. Indertijd als lid van den Raad van Justitie te Makassar was hij de autoriteit in zake makassaarsch en boegineesch recht, en dat hij zich ook kranig in het chineesche recht ingewerkt heeft, bewees reeds eene studie van zijne hand in het tijdschrift *Recht in Indië* (26e deel, 5, 6, 7 en 8) getiteld: „Mag een Chinees bij uitersten wil over zijn vermogen onbeperkt be-

Digitized by Google

schikken?" een vraag, die hij pertinent met „neen!" beantwoordde.

En thans is dan eindelijk de tijd aangebroken, waarin men zal verlost worden van de onzekerheid in de wetgeving der Chineezen, en er dus aan véél geknoei en gescharrel een einde zal komen.

Mr. P. H. Fromberg heeft met zorg samengesteld eene „Nieuwe Regeling van den Privaatrechtelijken Toestand der Chineezen, ontworpen op last der Regeering van Nederlandsch Indië". Deze Nieuwe Regeling, ter Landsdrukkerij te Batavia gedrukt, is — een uitstekende maatregel — door den Directeur van Justitie aan vele daarmede te maken hebbende colleges en ambtenaren, als Raden van Justitie, Wees- en Boedelkamers, ambtenaren voor chineesche zaken, enz. enz., toegezonden met verzoek, daarover hunne opmerkingen ten beste te geven. Het spreekt van zelf dat al deze opmerkingen een lijvig dossier zullen vormen, en heel wat moeite en tijd zullen kosten aan den onderzoeker, maar hiermede wordt dan ook bereikt, dat de regeering de opinies van al de deskundigen op dat gebied weet, en daarmede de regeling kan wijzigen en corrigeeren.

Daar deze „Nieuwe Regeling" ten laatste ook in zijn geheel, hoewel zonder de Toelichting en de Bijlagen, in het *Weekblad van het Recht* is verschenen, is zij hiermede niet langer een geheim, maar een publieke zaak geworden.

Digitized by Google

In hoofdzaak komt de „Nieuwe Regeling" hierop neer, dat met hier en daar wijzigingen en omissies of bijvoegingen, gedeelten der europeesche wetgeving betreffende het burgerlijk en handelsrecht op de Chineezen van toepassing worden verklaard, en dat niet met onbestemde, kleine beetjes als bij Staatsblad 1855, N°. 79, maar alles flink, precies, en ruim van omvang. De sociale verhouding der echtgenooten in het huwelijk, de voogdij, de vaderlijke macht enz., en, wat het voornaamste is, die groote question brulante, het erf- en versterfrecht, waarover zoo veel en kostbaar geprocedeerd is, worden er juist en doeltreffend in geregeld, en last not least, met een viertal kleine wijzigingen, wordt het *geheele* Wetboek van Koophandel op de Chineezen van toepassing verklaard.

Flink zoo! Dát is dat wij noodig hebben.

Nu geen ongelijkheid meer en anderen rechtstoestand naarmate een Chinees andere plaatsen bewoont, nu geen geleuter of gelieg meer van chineesche adviseurs over erf- en versterfkwesties, waar zij dikwijls òf zelf belang bij hebben, òf geen lor van weten, nu geen adviezen meer ingewonnen van deskundigen, die het met elkaar oneens zijn, maar nu eenvoudig de nieuwe ordonnantie ter hand genomen, en ons eigen Wetboek erbij, en de rechter weet precies waar hij zich aan te houden heeft, en welke artikelen hij heeft toe te passen.

Digitized by Google

Dát is de eenige passende en gezonde toestand, en de weg, door den heer Fromberg ingeslagen, is de weg.

Wij gaan dan toch vooruit, en de chineesche suprematie nadert haar einde! Nog weinige jaren maar, en als de verfoeilijke pachten verdwenen zijn, de bron van zooveel onrecht, corruptie en geknoei, en de Nieuwe Regeling heeft een einde gemaakt aan het konkelen en scharrelen met chineesch-indisch recht, dat noch Chineesch, noch Indisch is, en er bestaat eene flinke, duidelijke wetgeving op de Chineezen, — dán eindelijk zal de al jaren zoo vuile en bezwangerde atmosfeer gereinigd en opgehelderd zijn.

Ik spreek hier over de „Nieuwe Regeling" *in hoofdzaak*. Natuurlijk heb ik, evenals zeker velen, bezwaren tegen dít of dát artikel, en op dít en dát punt, maar dit doet er niet toe. [1])

De „Nieuwe Regeling" zal dan ook wel niet blijven zooals zij nu in concept is, en er zal zeker heel wat in gewijzigd en veranderd worden, na lezing van de adviezen der diverse deskundigen daarover, maar het feit, *dat* er stellig binnen niet al te langen tijd eene ordonnantie zal verschijnen, bevattende eene „Nieuwe Regeling", die aan den gevaarlijken, onze-

---

[1]) Mijne opmerkingen, indertijd ingediend, zijn te vinden in de „Indische Gids" en het indisch „Weekblad van het Recht".

Digitized by Google

keren rechts (of onrechts) toestand der Chineezen een einde maakt, is een heuchelijk en gezegend feit, misschien niet voor een deel der Chineezen en hun raadgevers, die schatten uit den onzekeren toestand gevischt hebben, maar stellig voor alle ambtenaren, alle rechters, en vooral alle handelslieden, die met Chineezen te maken hebben. — Het uitvaardigen dier ordonnantie zal een even groot evenement zijn in onze koloniale geschiedenis als de invoering der regie.

De hierboven door mij aangeheven juichkreet zou door geen enkelen wanklank verstoord worden, indien er niet, als slotbepaling der Nieuwe Regeling het volgende artikel voorkwam : „Deze ordonnantie geldt voor de eilanden *Java* en *Madoera*, het Gouvernement *Sumatra's Westkust*, de residentie *Benkoelen*, het Gouvernement *Celebes en Onderhoorigheden*, de residenties *Timor*, *Amboina*, *Menado* en *Ternate*.

M. a. w.: „in de andere residenties moet de gevaarlijke, onzekere rechtstoestand maar blijven voortduren." Of, met nog andere woorden, „wat in de residenties en gouvernementen, hierboven opgenoemd recht is, is daarom nog volstrekt geen recht in de overige gewesten."

In dit nu niet ijselijk jammer? En daar zitten we nu!

Om een voorbeeld te noemen. In de Nieuwe Regeling is aangenomen, dat wettige kinderen niet kunnen

Digitized by Google

onterfd worden, en is voor elk wettig kind eene legitieme portie vastgesteld. — In de opgenoemde streken heeft elk wettig kind dus recht op zijn legitieme portie. Maar... in Deli, in Riouw, in Borneo, dáár kan tegen alle recht en billijkheid in, een vader zijn kinderen onterven, en alles aan een of andere vrouw nalaten, onder wier charme hij is. Iedereen voelt hier de inkonsekwentie. En zoo ook met den handel. Zeer veel Chineezen drijven handel met Java, doch blijven op een afstand van Java, b. v. Bali, wonen. In Java zouden zij dus onder ons Wetboek van Koophandel vallen, maar in Bali blijven zij buiten het bereik der Nieuwe Regeling.

En aangezien die Nieuwe Regeling vooral het Wetboek van Koophandel heeft toepasselijk verklaard om aan een heele boel geknoei en gescharrel der chineesche handelaren een einde te maken, treft zij geen doel, zoolang b. v. in Soerabaia chineesche handelaren, die zelf veilig in Bali of Lombok wonen, groote zaken blijven doen.

Geen wonder dan ook, dat in een onlangs verschenen brochure „Eenige opmerkingen over het ontwerp der Nieuwe Regeling" (Soerabaia, F. Fuhri & Co.) de heer Mr. A. Paets tot Gansoyen met kracht tegen de uitsluiting van eenige gewesten in de Nieuwe Regeling opkomt.

De eenige reden die Mr. Paets tot Gansoyen voor die uitsluiting kan vinden is deze, zegt hij, dat in

Digitized by Google

die uitgesloten gewesten de Chineezen minder ontwikkeld zouden zijn. dus nog niet rijp voor den nieuwen toestand. Hij acht deze reden echter — en terecht — ongegrond, omdat in de niet uitgesloten gewesten ook ontwikkelde en niet ontwikkelde Chineezen zijn, en de graad dier ontwikkeling over het algemeen wel niet zóóveel zal verschillen, dat daardoor het handhaven van een geheel verschillenden rechtstoestand voldoende wordt gemotiveerd.

Ik zou hier nog bij willen voegen: „en die ontwikkeling is er dan ook een ontwikkeling naar en is niet meer dat wat vernis aan de oppervlakte!" Want, al kunnen sommige babas Hollandsch spreken, en krijgen hun dochters schilderles, en eten zij met mes en vork, het blijft toch maar waar, dat de grootste opiumzwendelaars, de grootste valsche munters en vervalschers van importartikelen (denk om de zwendelarijen in de laatste jaren in Soerabaia!) juist onder de crême de la crême van de z.g. ontwikkelde Chineezen op Java zijn gevonden, onder kapiteins en luitenants der Chineezen zelfs.

Maar ik geloof niet, dat die meerdere of mindere ontwikkeling hier een praemisse kan geweest zijn, zooals de heer Paets tot Gansoyen denkt.

Ik denk dat men veel eerder bij de opneming en uitsluiting der gewesten de volgende redeneering zal hebben gehouden: In de opgenomen gewesten wonen voornamelijk de „babas", Chineezen die van

Digitized by Google

geslacht tot geslacht in Indië hebben gewoond, wier zeden zich langzamerhand verbasterd hebben, en die het zuivere chineesche recht niet meer kennen en apprecieeren. Deze babas zijn rijp voor een nieuwe regeling, op moderne, europeesche leest geschoeid. — Maar in de overige gewesten (ik noem b.v. Deli, Riouw, Banka enz.) wonen voornamelijk echte Chineezen, sinkehs, versch uit China, die nog met hart en ziel vasthouden aan de oude chineesche begrippen, en die wij dus, in civiele zaken, onder hun eigen wetten moeten laten, voor zoover die niet in strijd zijn met billijkheid en zedelijkheid."

Dit zal wel de praemisse zijn geweest.

Het is alleen maar jammer dat van deze redeneering niets terecht komt als men haar toetst aan de werkelijkheid.

Want, — voor een oogenblik de kwestie ter zijde stellende of in de opgenomen gewesten de z.g. babas werkelijk de méérderheid wel uitmaken — de groote fout dier redeneering schuilt hem hierin, dat de Chineezen in de buitengesloten gewesten *niet* de zuivere chineesche wetten volgen, maar een, naarmate het in hun kraam te pas komt, verknoeid ratjetoe van wetten, dat ten laatste èn volgens chineesche adat èn volgens europeesch recht, onrechtvaardig en absurd is, en onrecht baart. — Ik wilde dat een aandachtige lezer nog eens het artikel „Chineesche ontaarding" in handen kreeg, (in de

Digitized by Google

Deli Courant van den winter van 1894), de exacte datum weet ik niet precies meer en het stuk is thans in een bundel met anderen in Holland ter perse.

Dát is het juist, wat de aanleiding was tot al het gescharrel en geknoei, de onzekerheid, waarin ambtenaar en rechter bleef omtrent de — niet gecodificeerde — chineesche wetten. — Dàt was het onrecht juist, dat de Chinees zijn eigen wetten verkrachtte, en — ik neem b. v. het onwettige, onzinnige testeeren, waarbij de wettige erfgenamen, de zoons, geheel onterfd werden, en alles werd nagelaten aan de vrouw, die dan gewoonlijk door valsche vrienden en procureurs voor kwade zaken geheel wordt geplunderd — onder gelieg van dat dit nu chineesch recht was, practijken ging doen, en onwettige handelingen die, let wel, èn volgens zuiver chineesch, en volgens òns recht, onrecht, zwaar, grof onrecht, zwaar grof onrecht waren.

En nu — maar is het niet ál te absurd eigenlijk? — nu zouden diezelfde Chineezen in die gewesten buiten het bereik der Nieuwe Regeling worden gehouden, omdat . . . . . . zij nog zoo gewoon zijn en gehecht zijn aan hun zuiver chineesch recht?

En dat, waar zij getoond hebben, dat recht te verkrachten, zoodra het maar in hun kraam te pas kwam?

Dit kan onmogelijk de bedoeling zijn, dat de ver-

Digitized by Google

warring in de van de Nieuwe Regeling uitgesloten gewesten voortduurt.

Wil men met alle geweld het zuivere chineesche recht daar handhaven, ik heb er vrede mede, maar... dat men het dan door bekwame handen doe codificeeren, opdat de bestuursambtenaar en de rechter weet, waaraan hij zich te houden heeft, en niet langer is overgeleverd aan chineesche officieren en adviseurs.

En, indien men tegen dit codificeeren opziet, dat men dán de Nieuwe Regeling op *geheel Indië* van toepassing verklare.

Maar de uitgesloten gewesten in den gevaarlijken, onzekeren chineeschen rechtstoestand van vroeger te laten, is eene achteruitstelling.

De eenigen, die er profijt van hebben zijn de procureurs à costi en de advocaten op de hoofdplaatsen van Java en Sumatra, die reeds zoovele tonnen hebben verdiend aan procedures, door dien ongezonden toestand ontstaan.

Maar alle anderen, de ambtenaren en de handel, zoowel als de Chineezen zelf, zullen er onder lijden als het in die stiefmoederlijk bedeelde gewesten nog langer zoo moet voortduren.

Digitized by Google

DE LOYA-FEESTEN TE RIOUW.

In de residentie Riouw worden de Loya-feesten gevierd op een wijze, die wel de moeite waard is te spreken.

Indië is een Eldorado voor de Chineezen. Inderdaad is dit gewest zoo door en door Chineesch, dat het voor iemand die uit China komt, bijna geen verschil maakt waar hij is, dáár of hier. En dat zegt nog al wat. Wat is er toch eigenlijk nog heerlijkers denkbaar voor een Chinees dan interessante processen voeren, met de daarbij behoorende weddenschappen, elken avond dobbelen, elken avond chineesche wajang, en nu en dan een hanengevechtje, weliswaar zoogenaamd binnenshuis, maar toch zóó, dat van buiten een groot publiek kan toezien en wedden? Mein Liebchen, was willst du noch mehr?

Tegen den tijd der z.g. Loya-feesten begint er, ook onder de europeesche bewoners in Riouw, een soort agitatie te komen. Iedereen wordt min of meer Loya, en het is een feit geweest, dat juist in

Digitized by Google

deze periode eene verdeeldheid in de societeit is ontstaan, waaraan de chineesche god misschien meer schuld heeft dan men wel denkt. Alweer een voorbeeld van den verderfelijken invloed der Chineezen op Europeanen.

Daar er zooveel over Loya gesproken wordt, maar de meeste menschen slechts den naam en niet de beteekenis kennen, en daar de Loya-feesten bovendien een typisch beeld zijn van de zeden en gewoonten der Chineezen in Indië, dunkt het mij wel de moeite waard, eens wat ter verduidelijking dier feesten te zeggen.

Loya, beter geschreven Ló I-â, beteekent eenvoudig „oude (in den zin van eerwaarde) heer", en is een gebruikelijke eeretitel voor mandarijnen. Residenten en controleurs, die alleen de beruchte beteekenis van Loya kennen, die ik hieronder zal vermelden, zullen eenigszins raar opzien nu ik hier vertel, dat zij allen Loya's zijn. In aan hun gerichte, in 't Chineesch gestelde stukken, van welken aard ook, staat Ló I-â achter hunnen naam; zelfs voor een Directeur of een Gouverneur zou de benaming Ló I-â passend zijn.

De Loya-feesten worden gevierd op den geboortedag van den god Sióng Tè, den 3en dag der 3e chineesche maand. Ik zal de — inderdaad nog al vage — beteekenis dier feesten meêdeelen, niet uit wetenschappelijke bronnen, want dat hoort bij sino-

Digitized by Google

logen thuis, maar zooals het gewone chineesche volk die zich voorstelt. Sióng Té was oorspronkelijk een varkensslachter. Hij had wel dikwijls hooren vertellen, dat het dooden zonde was, maar had er zich nooit erg om bekommerd, totdat hij op zekeren dag een moedervarken slachtend, zag dat hij ook een jong biggetje in het moederlichaam had gedood. Het gezicht van dit arme zwijntje deed hem zoo aan, dat hij besloot, nooit meer te dooden, en alleen planten te eten. Maar zóó gemakkelijk kwam hij er niet van af. Zijn geweten bleef hem plagen, tot op zekeren dag iemand hem vertelde, dat hij alleen zou vergeven worden, als hij zichzelf uit boete den buik opensneed.

In den eenvoud zijns harten deed hij direkt wat hem gezegd werd, Zijn maag kwam bloot, en veranderde in een schildpad, zijne darmen vielen uit, en kronkelden weg in de gedaante van slangen. Tot belooning van deze heldendaad werd hij een geest (sîn), die op een reiger door de hemelen kon rijden. Maar Sióng Tè werd hij nog niet, daar moest hij wat meer voor doen [1]. Bij verschillende gelegenheden, als bij pest door het aanwaaien van frissche

[1]) „Tè" is het hoogste wat men worden kan. „Hong Tè" is keizer. Geen van alle europeesche vorsten heet „tè" in het Chineesch, maar zij heeten alle „òng", koning, die on veranderlijk ondergeschikt zijn aan „Tè". Siòng Tè beteekent „opperste God".

Digitized by Google

winden, bij brand in het keizerlijk paleis door het uitdooven met groote vlaggen, en door over het algemeen over het volk te waken, maakte hij zich later zóó verdienstelijk, dat hij door den keizer tot hoe langer hoe hooger geest bevorderd, en eindelijk Sióng Tè werd [1]). Hij is de heer, die regeert over de Noordelijke poort van den hemel, waar hij als de ster Tai Kik te zien is, dat wil zeggen, zijn ziel. Maar ook bestaat nog zijn lichamelijke gestalte, en wel op den berg Boe Tong San, en deze is het, wiens afbeeldsel in den tempel is te vinden. Nu is Sióng Tè zelf een veel te groot heer, om tot de aarde af te dalen, maar hiervoor heeft hij zijne afgezanten, Sîn Tsiòng, die hem zoo tusschenbeide het nieuws komen vertellen.

Op het eilandje Singarang, bij Tandjong-Pinang nu, is een beeld van Sióng Tè, dat al bizonder heilige macht moet bezitten, want het verhoort gebeden, maakt dat de gambir behoorlijk beregend wordt, dat de processen gewonnen worden, en dat de zieken weêr genezen. Op zijn verjaardag moet dat beeld behoorlijk op inspectie, om de aanwezige booze geesten en kwade invloeden weg te jagen.

Dit is een der grootste plechtigheden van het jaar. Het beeld wordt dan met groote plechtigheid, met

[1]) Men ziet, welk een goddelijke macht aan den chineeschen keizer wordt toegeschreven, dat hij zelfs hemelsche wezens promotie kan doen maken.

Digitized by Google

vaandels, pajongs en muziek rondgedragen, en overal waar het komt verjaagt het de kwade invloeden, ziektekiemen en duivels. Duizenden en duizenden stroomen van alle kanten naar Singarang, en vandaar gaat de stoet in prauwen naar de hoofdplaats Tandjong-Pinang.

Tot zóóver is alles onschuldig, en ik gun het beeld zijn uitstapje van harte.

Maar om meer luister bij te zetten aan het feest, „grijpt" Sióng Tè, of liever grijpen zijne dienaren, de geesten Sìn Tsiòng, eenige menschen, jagen hun geest uit hun lichaam, en maken zich van hen meester.

Deze Chineezen-lichamen zonder ziel verliezen hun evenwicht, en beginnen allerzotst te draaien, te schommelen en te dansen, en krijgen zulk een jeuk, dat zij behoefte gevoelen zich pijn te doen. Zij worden meêgevoerd in den stoet, zittende op een stoel met spijkers, liggende op een bed van scherpe ijzeren punten, en met zware ijzeren pinnen door beide wangen gestoken. Ik dacht eerst dat het boerenbedriegerij was, maar het is betoel waar, ik heb het met mijn eigen oogen gezien. Deze bezeten menschen, in wien nu iets van Sióng Tè woont, en daarom eerbiedig Loya — Ló I-â — worden genoemd, zien er allerberoerdst bleek uit, en zijn op hun lichaam ijskoud. Zij verkeeren in een soort extaze, die de zenuwen verhardt tegen pijn, door overprikkeling. Somtijds gaan ze af van het spijkerbed, en, door de zenuwen gekweld,

Digitized by Google

gaan zij, de vreemdste sprongen makend, met een zwaard gewapend, dansende vooruit. Dat alles onder een geklink van een gansche collectie bekkens, en het gekrijsch van allerlei instrumenten.

's Avonds om acht uur gaat de stoet, met duizenden lantarens, door de straten, waar het onophoudelijk knalt van vuurwerk, zóó sterk, dat het loopen gevaarlijk wordt, en een dikke wolk opstijgt. Het heeft dan niets meer van eene hollandsche kolonie, maar van een chineesch Pandemonium, waar de chineesche razernij den teugel viert.

Het is een afschuwelijk gezicht, den met bloed bevlekten Loya op het martelbed te zien liggen, of wel hem, met de ijzeren pin door de wangen gestoken [1]) en een zwaard in de vuist, woest springende vooruit te zien snellen. Maar potsierlijker figuur dan hij maakt de politiemandoer, die steeds bij hem moet zijn, omdat zoo'n gewapende Roeland wel eens dolle dingen zou kunnen doen, en die als een satelliet-Loya, maar in de uniform der compagnie, hem overal, hijgende en zwoegende, op den voet in zijn grillige vaart moet volgen.

Sommige Chineezen worden zóó geschokt door dit afschuwelijke tooneel, dat zij zelf bezeten worden, en mij is een geval bekend van een jongen Chinees,

---

[1]) De pin woog 24 cattie en moest aan een uiteinde door een ander gedragen worden, anders had hij door zijn zwaarte het gezicht van den Loya verbrijzeld.

Digitized by Google

die door het zien van den Loya voor goed idioot is geworden.

De schrijver Smith heeft beweerd, dat de Chineezen geen zenuwen hebben, en ik heb dat ook altijd geloofd. Maar welk eene kracht van zenuwen is er niet toe noodig, om zóó drie, vier dagen achtereen in de brandende zon te springen, onder de ergste pijnen, of uitgestrekt te liggen op een bed van ijzeren punten.

Na het einde van den ommegang gaat de stoet weer naar den tempel, waar de Ló I-â's de beelden begroeten, en zich weer nieuwe verminkingen toebrengen. Op den drempel van den tempel beschrijft de Loya kringen met zijn zwaard, tooverletters, hem door Sióng Tè ingegeven, waarin hij zegen over de bevolking uitstort, voorspellingen doet omtrent den oogst, enz., enz. Ook dompelt hij zijn gewijd lichaam in een put, waarna het water daaruit begeerig wordt opgeschept en rondgesproeid.

Op verschillende punten der stad, en in de huizen zijn natuurlijk altaren opgericht, met offeringen, waaronder varkenskoppen en hammen, zeker om den god te herinneren, dat men na hem toch nog trouw varkens gedood heeft, en om hem er nog eens de lucht van te doen krijgen.

De optocht, met de duizenden lantarens en de vlaggen (ook al waren er enkelen der geheime genootschappen brutaalweg in medegenomen) is wel

Digitized by Google

aardig om te zien, maar ik kan niet genoeg zeggen hoe walgelijk de bezeten Loya's zijn, naar wien, dit moet erkend worden, niet alleen de Chineezen, maar ook de Europeanen met hunne kinderen gretig kijken. Is er iets immoreelers te zien dan het zich verminken en tot een beest verlagen voor een fictieven god? Ik hoor dan ook dat het op alle andere plaatsen van Indië verboden is.

Maar onzedelijker wordt het nog, wanneer ik ten laatste vertel, waarom nu eigenlijk dit smerige vertoon is, waartoe het dient. Want bij de Chineezen gelieve men toch vooral allereerst een of ander belang te zoeken.

De dobbelpacht — ik hoor al zeggen: „wat heeft die er mede te maken," maar hoor geduldig verder! — de dobbelpacht moet op die dagen een huzarenslaatje verorberen. En eenige kapitalisten moeten er in deelen. De duizenden en duizenden, die naar deze walgelijke tooneelen komen kijken, hebben de centen van het geheele vorige jaar in hun zak, en nu is het al een bizonder gemakkelijk kunstje, de toch al door de feestvreugde opgewekte Chineesjes hun geld uit die zakjes te tooveren. Er hebben zich vooraf al kongsi's van aanzienlijke Chineezen gevormd, soms met eenige duizenden kapitaal, om een dobbelneering te drijven. Als mieren rijzen overal de matjes uit den grond, waarop gedobbeld moet worden, en de pacht krijgt van ieder matje vijf en een halve dollar

Digitized by Google

per dag. Ik heb er ongeveer negentig geteld, maar er zullen er wel meer zijn geweest. Maar nu moesten de goede liên uit den omtrek eens weggaan na den optocht. Geen nood! Er zijn tooneelspelers geëngageerd, met echte vrouwen voor de vrouwenrollen, een van de beste troepen uit Singapore, voor ongeveer 1700 dollar een geheele maand; kosten noch moeite worden gespaard, en een Chinees *moet* daar nu eenmaal naar toe, dat kan hij niet laten. Onder en óm het tooneel verrijzen de dobbelmatjes, waarvan de door de opgerichte kongsi's gehuurde bazen de voorbijgangers hardop: „laî lah! laî lah!" (kom hier! kom hier!) toeschreeuwen. De Loyafeesten duren maar enkele dagen, en deze dagen zijn de meest winstgevende, maar het tooneel blijft een maand. En om drie uren in den nacht ben ik wel eens wakker geworden van het bekkenlawaai, en ben ik in den waan geweest, dat ik in China woonde.

Ik zal niet licht de verminkte, bleeke, bezeten Loya's vergeten.

Maar de dobbelkongsi's ook niet, en evenmin de verliezers.

Ik ben met Loya's begonnen en met dobbelen geëindigd, maar het verband daartusschen zal nu iedereen duidelijk zijn.

Digitized by Google

CHINEESCHE ONTAARDING.

Het zal zeker wel ieder, die in China, de zeden en gewoonten heeft bestudeerd, opgevallen zijn, hoe deze verbasterd en ontaard zijn in Nederlandsch-Indië. Ik ben nog niet op vele plaatsen geweest, maar de ondervinding, in korten tijd te Tandjong-Pinang opgedaan, is van dien aard, dat ik er al heel wat over zeggen kan.

In China is, zooals ik bekend mag veronderstellen, de band der z.g. „vijf betrekkingen" die van (vader-kind, man-vrouw, vorst-onderdaan, oudere broeder-jongere broeder en vriend-vriend) de hechtste band, die het volk tot goede zeden dwingt. De ouderlijke en kinderlijke liefde (Haò) en de broederliefde (Tè) zijn hiervan wel de voornaamste. Op de Haò berust de geheele moraliteit van China. Iemand uitschelden voor „poet-haò (geen haò hebben) is de grootste beleediging, dien men een Chinees kan aandoen. Als een tot prins opgeklommen geluksvogel op den weg zijn armen vader, een gewonen landbouwer,

Digitized by Google

tegenkomt — zegt de legendarische wet — moet hij nederknielen en hem reverentie betuigen, op straffe des doods. Wie zijn vader verguist is een crimineel misdadiger. Zijn vader beleedigen is erger dan stelen en bankbreuk plegen. Als een vriend, in een rijke staatsiekoets gezeten, zijn armen vriend, met een ordinairen strohoed op en een regenjas van gewone matten, tegenkomt, behoort hij uit het rijtuig te stappen, en voor hem te buigen. De liefde, die het Heilig Edict van keizer K'ang Hi aan broeders onderling beveelt, is zoo sterk, dat het kind van een jongeren broer zijn oom, wanneer die kinderloos is, „vader" moet noemen. Zelfs kinderen van broeders noemen elkaar niet neef, maar broeder. Men begrijpe wèl, dat op deze vijf betrekkingen eigenlijk de geheele burgerlijke staatsinrichting, en de geheele moraliteit van het door honderdmillioenen bewoonde China berust. Een vergrijp tegen die betrekkingen is in zéér vele gevallen een ernstig crimineel feit, dat met doodstraf, tuchtiging met den bamboe, en gevangenis streng wordt bestraft. En al is het waar, dat ook in China het gevoel voor die betrekkingen lang niet altijd zuiver is, en alleen wordt geveinsd uit vrees voor straf, toch is het mij gebleken, dat deze moreele verplichting onmisbaar is in China voor de goede orde en de familieregeering en verrassende resultaten oplevert. Het gevoel voor verwantschap is zoo sterk, dat dikwijls arme

Digitized by Google

menschen door rijke verre bloedverwanten, die hun nooit gezien hebben, geheel worden onderhouden, alleen omdat die rijke verwanten anders vreezen, hun fatsoen te verliezen. De geestige schrijver Smith zegt in zijne „Chinese Characteristics" dat een chineesche familie is als een opgestapelde hoop aardappelen. Men kan er geen ééntje van opnemen uit den hoop, of de geheele berg komt los.

Bekend is de lange rouw, die een Chinees draagt over een gestorven vader of moeder. Hij mag gedurende den tijd, dat de doodkist in huis is, en dat „het Werk der Deugd" (Tsò Kong Tik) plaats heeft, geen ambt uitoefenen, zijn haar niet scheren, en zelfs niet in de slaapkamer zijner vrouw slapen. Is eene vrouw zwanger geworden gedurende dien tijd, dan wordt zoowel zij als hij tot schande uitgestooten en nagewezen.

Ik ken Chineezen hier, en in Singapore, die hunnen vader en hunnen broeder niet willen kennen, rijke parvenus, zonder eergevoel.

Het is wel degelijk ook een der plichten van de chineesche officieren, kapiteins en luitenants, om voor het handhaven van den chineeschen adat te zorgen, maar dit wordt bij hunne benoeming geheel over het hoofd gezien. Meestal worden zij aanbevolen — en dus eigenlijk benoemd — door ambtenaren die, uit den aard hunner betrekking in 't geheel niet, of onvoldoende bekend met chineesche

Digitized by Google

zeden en gewoonten, moeilijk kunnen oordeelen over de geschiktheid van den persoon als Chinees. En hier hangt meer van af dan men denkt, bijna alles. Als de chineesche hoofden zorgen, dat de adat wordt gehandhaafd, en zelf — volgens het chineesche idee — moreele en degelijke menschen zijn, zullen de tallooze perkara's en aanklachten van zelf tot ver beneden de helft verminderen, en het volk meer tot rust en orde komen. Om deze personen aan te wijzen is degelijke kennis van de Chineezen, de chineesche zeden en gewoonten, en de chineesche toestanden noodig.

En het is een treurig feit, dat van de tien chineesche officieren die benoemd worden, er geen twee zulke geschikte menschen zijn. De gevolgen komen ten slotte nadeelig uit voor de Regeering.

Ik heb het zelf bijgewoond, dat een chineesch kapitein den magistraat advies gaf om eene bijvrouw — sé î — in China eene wettig erkende gehuwde vrouw — maar vergunning te geven, met een ander samen te wonen, in wien zij zin had gekregen, een feit, dat in China ongehoord zou zijn, en waarop een van de zwaarste crimineele straffen staat. Toch volgde de magistraat dit advies. En zulke ongehoorde feiten gebeuren dagelijks, wanneer niet een deskundige hierin wordt geraadpleegd.

De eerbied, dien een Chinees zijn mandarijn is verschuldigd, is ook de eerbied dien hij zijn vader wijdt.

Digitized by Google

Deze groote moreele wet der vijf betrekkingen nu, heb ik hier [1]) geheel verwaarloosd gevonden, en daarmede is de laatste sympathie die ik nog voor de Chineezen had, bijna geheel verdwenen.

Ik heb er eene bizondere studie van gemaakt, en heb bevonden, dat er zich hier herhaaldelijk gevallen hebben voorgedaan, waarin zoons hunne ouders aanklaagden, broeders hunne zusters en omgekeerd, broeders hunne broeders; aanklachten, die in China zonder proces-verbaal met jammerlijke tuchtiging met den bamboe, en jarenlange gevangenisstraf zouden beantwoord worden. Indien men hier de Chineezen zooveel mogelijk volgens hunnen eigen adat en wetten, en in civiele zaken volgens het chineesche wetboek Tai Ts'ing Lut Lee wenscht geregeerd te zien, ware het dan niet zéér wenschelijk, dat men zulke familiegeschillen geheel aan de familie zelve overliet, en ieder vergrijp tegen dien adat der betrekkingen, evenals in China strafte. Waar de Chinees, die zich aan niet heel veel stoort, zelfs de Haò en de Tè laat varen, daar is hij geheel gedepraveerd, en een anarchist van de ergste soort. En het leelijkste ervan is wel dat, al wordt het dan ook niet door den hollandschen rechter gelaakt, het vergrijp tegen de betrekkingen hier niet eens door de chineesche publieke opinie tegen-

---

[1]) d. i. in Riouw.

Digitized by Google

gegaan wordt. Menschen, met wien men in China niet zou durven omgaan, omdat zij zich vergrepen tegen ouders, broeders, zusters of vriend, zijn hier algemeen geacht, en worden, als zij geld hebben, overal met den grootsten eerbied ontvangen.

Het is niet te veel gezegd, wanneer ik verklaar, dat een zeer groot aantal Chineezen in Indië voor feiten, waarin zij hier door de van chineesche zeden onkundige overheden gesteund worden, in China reeds lang achter slot en grendel zouden gezeten hebben.

Ook op de bepalingen omtrent de onthouding gedurende den rouw wordt niet meer gelet. Vrouwen worden zwanger terwijl het lijk nog in de groote zaal staat. In het huis van een chineeschen officier, wiens moeder is gestorven, moeten, volgens gebruik, 's nachts eenige zoons en kleinzoons waken bij de doodkist, en de voorgeschreven jammerklachten hooren.

Om dit wel wat eentonige werk wat amusanter te maken, wordt er onderdehand door de heeren een allerinteressantst dobbelspel uitgevoerd. En dat, terwijl volgens het chineesche geloof, de ziel veelal nog in die zaal rondwaart, zoodat zij hunne moeder de zwaarste beleediging aandoen, en zij zóó het verachtelijkste vergrijp plegen, dat een Chinees kan doen.

Het onmiddellijke gevolg van hunne verwaarloozing der familiebetrekkingen is, dat zij ook die gewichtige betrekking „van onderdaan tot heer”

Digitized by Google

uit het oog verliezen. Dit geeft aanleiding tot oneerbiedigheid en beleediging tegen de Nederlandsche autoriteiten.

Om dit goed aan te duiden, moet ik er eerst eens op wijzen, welk een gewicht er in China aan de beleefdheidsceremoniën, de „Lé", wordt gehecht. Dit woord Lé is eigenlijk onvertaalbaar. Het heeft honderdvoudig intenzer beteekenis dan onze woorden beleefdheid en etikette. Een van de heilige kanonnieke boeken van China is de Lé Ki, wel een bewijs, dat deze Lé niet alleen eene gewone menschelijke plicht is, maar dat er een goddelijke sanctie aan wordt gegeven, wat nooit bij onze etikette het geval is geweest. De Lé Ki gaat zelfs zóó ver, dat zij zegt dat de principale aartsdeugden als de Haò, de Té, de menschlievendheid (Dzin) en de rechtmatigheid (To) niet volmaakt kunnen zijn zonder de Lé. Men houde in het oog, dat men hier dus heeft te doen met eeuwenoude, aartsvaderlijke begrippen, die door tal van generaties met de moedermelk zijn ingezogen, die op alle scholen en door alle leermeesters aan de kinderen van jongsaf aan onderwezen worden, zoodat zelfs de armste, ordinairste koeli er in hoofdzaak van op de hoogte is.

Het is door hunne verbazende ontwikkeling in alles wat de Lé aangaat, dat de Chineezen zich nog altijd zoo superieur voelen boven alle vreemde, „barbaarsche" volken. Heeft Europa de overmacht

Digitized by Google

der pantserschepen en der Krupp-kanonnen, China heeft altijd haar overwinnaar weder met de Lé verslagen. De Lé is de basis van die uiterst moeilijke kunst, dat labyrinth van voetangels en van klemmen, dat de chineesche officieele stijl heet. Een verandering van een woordje, één schijnbaar onschadelijk karaktertje, ééne weglating van een open vakje is een grove beleediging voor den geadresseerde. Eene missive aan een gezant of consul, die door een oningewijde voor een wonder van beleefdheid zou worden gehouden, is meestal voor den deskundige een opzettelijke smaad. Het is met hunne missives, hunne rekwesten, hunne nota's, dat de chineesche hooge mandarijnen de europeesche gezanten altijd zóó beleedigd hebben, dat, daar die beleediging veelal niet eens opgemerkt en dus ongewroken blijft, de chineesche nog altijd de europeesche vorsten voor onderdanige, lafhartige en onbeschaafde vasallen houden. Zoolang Europa niet de chineesche Lé kan overwinnen, zullen hare gedisciplineerde legers haar prestige niet ophouden.

Daar de chineesche karakters voor de Chineezen iets anders zijn dan voor ons de letters, en als zeer heilige dingen worden beschouwd, is een geschreven stuk voor een Chinees een heel ander ding dan voor ons. Er moet de zorg aan besteed worden, die eene moeder voor haar kind heeft.

Schrijft een mindere aan zijn meerdere, dan moet

Digitized by Google

bij de karakters voluit schrijven (k'ai dzi) in de gepaste termen, die de Lé voorschrijft. Het gebruiken van vlugschrift (ts'ó dzi) tegenover een meerdere is insubordinatie van de ergste soort. Geen Chinees in geheel China zal het wagen, bij een mandarijn eene petitie, aanklacht, of ander stuk in te dienen in vlugschrift. Hij zou met de bamboe worden getuchtigd, en de mandarijn moet het stuk weigeren, op straffe van ontzetting uit zijn ambt. De beleediging, hem aangedaan, is even groot volgens het chineesche begrip alsof men hem met vuil had gegooid, of de hand aan hem gelegd had. Men moet zich in al deze gevallen in de chineesche ideeën verplaatsen, niet in de hollandsche opvatting van het geval. De armste koelie in China weet, wat de Lé tegenover zijn mandarijn voorschrijft.

Niemand minder dan Professor G. Schlegel heeft er in couranten en tijdschriften herhaaldelijk op gewezen, dat de ambassades in Peking ieder oogenblik de grofste beleedigingen verdragen, omdat de meeste interpreters de documentaire stijl niet genoeg kennen. Als de chineesche aristocratie de gezanten diep hoonen wil, doet zij dit in de missives, en zij geniet de pret als van iemand, die een ander in het gezicht spuwt, en hem niets terug ziet doen. [1]) Eene fout in een geschreven stuk is eene *opzettelijke*

---

[1]) Vandaar het groote nadeel, als consuls en gezanten geen Chineesch kennen.

Digitized by Google

insolentie, niet eene vergissing. Een mindere, die tegen zijn meerdere schrijft in vlugschrift (ts'ó dzì) doet dat *opzettelijk* om hem te beleedigen en zijne minachting te kennen te geven.

Hoe verbaasd en verontwaardigd was ik, toen ik, op mijn standplaats gekomen, in nota's, brieven, aanklachten en andere stukken, den Resident op de echt chineesche, hondsch brutale manier zag beleedigd en vernederd. Door eene zeer verstandige en prijzenswaardige uitvaardiging van dezen ambtenaar is het den Chineezen vergund, hunne klachten in de chineesche taal in te dienen. Maar hier heeft de Resident niet geweten, welke gevaarlijke klemmen op dezen weg lagen. Want de Chineezen hebben met grage handen deze gelegenheid aangepakt, om hunne intenze minachting voor de nederlandsche autoriteiten te toonen, en hen ongestraft eene beleediging aan te doen, even groot als hen b. v. van de stoep te loopen, of met drek te werpen.

Ik heb aanklachten en stukken gezien, in de meest ordinaire ts'ò dzì (vlugschrift), die ik mij denken kan, op afgescheurde velletjes grauw papier, die een Chinees zelfs tegen zijn intiemen vriend niet zou durven gebruiken!

Ik wijs er met nadruk op, dat het hier geen onkunde is van den schrijver, daar in China een klein koeliekind deze dingen weet. Het is een smaad, eene opzettelijke beleediging, en een teeken van de

Digitized by Google

minachting, die de Chinees heeft voor een andere autoriteit dan een chineesch mandarijn. Het gevaar, dat hierin ligt, is grooter dan men denkt, omdat, wanneer zulke dingen ongestraft blijven, het prestige van de autoriteiten geheel zal verdwijnen.

Niet alleen moest de overheid zulke stukken niet aannemen, en ze vernietigen, zonder naar den inhoud te doen zien, maar de schrijver moest onmiddellijk gevat worden, en wegens beleediging van zijne overheid gestraft. Elke Chinees, en elk, die de zeden en gewoonten der Chineezen heeft bestudeerd, zal dit volmondig beämen.

De ontaarding is zóó ver gegaan, en zóó heel kleintjes is het gevoel van eerbied jegens de hollandsche mandarijnen, dat ik rijke, gegoede Chineezen — kooplieden, geen koelies — en zelfs een gewezen Kapitein Chinees met ongeschoren kruin, met verwarde haren, voor den Landraad heb zien verschijnen. Weêr een ander had een dikke siriepruim in den mond, enz. enz.

En nu mag voor een Hollander die ongeschoren kruin niet zoo heel erg schijnen, voor iemand, die met de chineesche zeden bekend is, en die de bijna divine wijding weet, die men in China aan de Lê toekent, is het duidelijk, dat zulke voor hollandsche begrippen kleine vergrijpen, voor chineesche begrippen eene onbeschofte beleediging van de autoriteiten is.

Digitized by Google

Waar men er op uit is, bij de beoordeeling en de regeering der Chineezen hunnen adat zooveel mogelijk in aanmerking te nemen, daar moest men ook vergrijpen, die volgens dien zelfden adat misdrijven zijn, niet ongestraft laten, en zich niet met opzet laten beleedigen en vernederen.

Later vertel ik eens wat van den chineeschen hartstocht voor processen.

Digitized by Google

CHINEESCH RECHT IN INDIË.

Van verscheidene zijden, onder anderen van advocaten en landraads-presidenten, heb ik sedert mijn aankomst uit China in onze koloniën, aanvragen om informatie gekregen aangaande chineesch recht. Het schijnt dat daarvan in Indië niet al te veel bekend is. Vooral rijzen moeilijkheden aangaande het erf- en versterfrecht.

Uit het weinige, dat ik in betrekkelijk korten tijd gezien heb — ik heb het reeds elders gezegd — is mij dan ook gebleken dat de toepassing van onze wetgeving, vooral in het civiele, zoo nu en dan al naar het in de kraam te pas komt, wat gelardeerd met stukjes chineesche wet om er een schijntje aan te geven, niet alleen geen schitterende resultaten oplevert maar aanleiding geeft tot abuizen en onrecht. Dat een en ander geheel buiten de bedoeling van onze wetgevers en van de Regeering ligt, spreekt wel van zelf. Men kan bovendien met groote zeker-

Digitized by Google

heid aannemen, dat onze rechters van de rechterlijke macht in Indië te goeder trouw en onomkoopbaar zijn.

De oorzaak van het kwaad, dat dikwijls om der wille van het recht juist onrecht gedaan wordt, ligt alleen hierin dat er veel te weinig van het chineesche recht in Indië bekend is, zoodat de rechters bijna geheel in het duister verkeeren, waar zij zich aan moeten houden.

Nu zal men zeggen: „maar zij hebben toch de chineesche officieren, en in sommige plaatsen de europeesche tolken voor de chineesche taal, wien zij om advies en informatie kunnen verzoeken!" Maar hier ligt juist de groote fout als men van de stelling uitgaat dat de chineesche officieren en de tolken voor de chineesche taal, in die qualiteiten *per se* chineesche juristen zijn. Want ik geloof niet dat dit het geval is. De heeren zullen daar, hoop ik, niet al te boos om zijn. Chineesche officieren zijn meestal rijke oostersche heeren, handelslui, die vooral trotsch op hun ambt zijn, omdat ze het als een mandarijnschap beschouwen, maar voor het grootste deel in het geheel geen geletterde menschen, die b.v. een of ander chineesch stuk *à vue* kunnen lezen, of de chineesche wetten bestudeerd hebben. Verder zijn zij geen flink bezoldigde ambtenaren, die evenals de europeesche geen handel mogen drijven, maar vóór alles zelf groote handelaren, en als zoodanig òf direct, òf zijdelings

Digitized by Google

betrokken òf belanghebbenden in bijna alle groote civiele perkara's. Om die reden zijn zij m. i. alles behalve betrouwbaar als adviseurs omtrent chineesch recht, ook al wisten zij er genoeg van. Typisch is b. v. het volgende geval. Een handelaar kwam eens met een onderhandsche schuldbekentenis voor den dag in een landraad-geding. De handteekening werd door gedaagde ontkend, en er was niet geteekend door getuigen. Natuurlijk waren er echter getuigen genoeg om voor eischer te spreken. Een chineesche officier verzekerde mij in vertrouwen dat het stuk valsch was.

Toen later de eisch toch werd toegewezen en ik hem vroeg, of hij in raadkamer zijn opinie wel gezegd had, was zijn antwoord: „Dat kon ik toch moeilijk doen. Ik doe zooveel zaken met eischer, en verdien jaarlijks veel aan hem" [1]) Ten eerste dus om eigen incompetentie, ten tweede om hun positie van *business*-lieden die met bevriende firma's geen quaestie mogen krijgen, zijn chineesche officieren niet het rechte kantoor om advies te vragen.

En de europeesche tolken? Wel, dezen, hoe ijverig en bekwaam ze ook somtijds mogen wezen, zijn toch evenmin volleerde juristen in het chineesche recht als menschen, die goed Engelsch kunnen lezen en

[1]) Het „geheim" zijn van wat in raadkamer besproken wordt doet hier weinig toe. Gewoonlijk is dat geheim geen blijvend geheim bij inlandsche leden.

Digitized by Google

schrijven, en in Engeland hebben gewoond, *per se* daarom bolleboozen in het engelsche recht zijn. Zij mogen er de hoofdtrekken van weten; maar alle détails kan men moeilijk van hen vergen, daar hun studie zich niet speciaal in die richting heeft bewogen. Zóó zal het dan ook kunnen gebeuren, dat verschillende rapporten van verschillende tolken elkander tegenspreken op voorname punten.

Toch zou het een zeer groote zegen zijn voor Indië, als de chineesche wetgeving, vooral het civiele recht, van ruimer toepassing werd gemaakt op de Chineezen. Maar hiervoor zou aan minstens één sinoloog de gelegenheid moeten worden gegeven, om in China zelf het recht en de rechtspleging nader te bestudeeren, zich geheel dááraan alleen te wijden, en dan het resultaat zijner studiën te publiceeren. De studie van het bekende wetboek Tai Ts'ing Loet Lee alleen is daarvoor niet voldoende. Want dit wetboek dat eigenlijk voornamelijk een strafwetboek is, laat den student juist in de meest voorkomende gevallen in den steek. Het bijwonen van civiele gedingen in chineesche gerechtshoven, het bestudeeren van verschillende boeken, waarin opgeteekend staan allerlei merkwaardige groote processen, in het geheele rijk gevoerd, en hun behandeling [1]) en vooral speciale studie van het niet

[1]) Deze boeken, niet in den handel, die de chineesche rechter steeds gebruikt, zijn natuurlijk wel voor geld in China te krijgen als men den weg weet.

Digitized by Google

neêrgeschreven, maar toch oppermachtig heerschende, patriarchale gewoonterecht, zooals het alleen in China zuiver is, zouden onvermijdelijk noodig zijn, om tot eeu zekere heldere wetenschap van het chineesche civiele recht te komen. En de europeesche tolken hadden hun tijd en werkkracht te veel noodig voor zóóveel andere chineesche dingen, om hier speciaal hun studie aan te kunnen wijden. Toch wordt dan weleens van hen verlangd dat zij een soort chineesche juristen zijn! En dat terwijl ze slechts twee jaar in China waren, waar zij nog taal en literatuur moesten leeren!

Vooral in quaesties van erf- en versterfrecht staat de rechter doorgaans voor een mysterie, en is hij vrij wel aan de heidenen overgeleverd. Daar die erf- en versterfquaesties n.l. uitsluitend de aparte families raken, heeft de wetgever er, behalve enkele algemeene bepalingen in de Tai Ts'ing Loet Lee, niet nauwkeurig in voorzien, maar het, misschien als daarvoor te intiem, bijna uitsluitend aan de patriarchale families zelf overgelaten. Nu is dit in China veilig, daar de Chineezen zich daar tamelijk stipt houden aan de betrachting der vijf „Loen" (familiebetrekkingen), en men het, op straffe van stokslagen, verbanning tot zelfs den dood, niet licht in zijn hersens zal krijgen om een voorvaderlijk eigendom door vreemden of half vreemden onrechtmatig te doen erven. Er bestaan dus enkel sommige bepa-

Digitized by Google

lingen b.v. in de 78e sectie van het groote Wetboek, beginnend: „Wie zijn erfgenaam en vertegenwoordiger onwettiglijk aanstelt, zal gestraft worden met 80 slagen" enz., die voor den niet ingewijde in het niet-neêrgeschreven patriarchale familierecht te eenen male onvoldoende zijn om in een maar eenigszins gecompliceerde erfenisquaestie eenig licht te verkrijgen. Het eenige, om daarvan het toch voor de toepassing van een eerlijk recht zoo hoognoodige „fijne" te weten, is een speciale studie in China zelf, van die niet in de wet vermelde, maar toch overal vrijwel gelijke gebruikelijke familiegewoonten. En wat zal er nu in Indië gebeuren?

In China, zei ik reeds, waar de betrekking der vijf „Loen" zoo hoog wordt gehouden, kan het niet zooveel kwaad, dat de geschreven wet onvoldoende is. Maar in Indië, waar, naar ik heb opgemerkt, de Chineezen geen echte Chineezen zijn, en waar de vijf „Loen" niets beteekenen bij de vereering van den rijksdaalder, daar wordt — tenzij de plaats, waar ik woon, een uitzondering zij — met die erf- en versterfquaesties geknoeid op een meer dan ergerlijke wijze. [1]) De chineesche officieren, die in zóó'n geval de adviseurs zijn en die, vooral op een niet al te groote plaats, bijna altijd eenig belang bij een zaak hebben, zullen den rechter precies wijs

[1]) Dat was toen in Riouw.

Digitized by Google

maken wat zij verkiezen. — Om meer kracht aan mijn betoog bij te zetten, zal ik eenige feiten noemen.

Onlangs stierf een Chinees A. (De naam doet er niets toe. Ik sta in voor de waarheid van het feit). Bij opening van zijn testament bleek, dat hij, behalve *f* 200 aan elk zijner kinderen (waarvan de oudste 19 jaar) zijn *geheele* bezit had nagelaten, gelijkelijk te verdeelen onder zijn vrouw in Indië en zijn hoofdvrouw in China. En volgens de nederlandsche wet, èn volgens de chineesche (waarbij b. v. een *vrouw* nooit universeel erfgename mag zijn zoolang echte zonen leven) is dit testament onwettig. Natuurlijk had de Wees- en Boedelkamer die erfenis moeten aanvaarden en beheeren tot de meerderjarigheid der kinderen. Toch is dit niet gebeurd, waarom mag de hemel weten. [1])

Zelfs een der voornaamste chineesche officieren mij bekend, die een *aangenomen* kind is, beheert (en is ook eigenlijk eigenaar) van het enorme kapitaal van zijn stiefmoeder, omdat deze bij den dood van haar man universeele erfgenaam was. De *echte* kinderen van den doode hebben zoo goed als niets en moeten elken dollar aan hun pseudo-broeder vragen.

In een derde geval is eveneens indertijd de vrouw

---

[1]) De Wees- en Boedelkamer te Soerabaia, waarvan ik later adviseerend lid was, heeft steeds mijn advies gevolgd om in zulke gevallen voor de kinderen op te komen, en zulk een testament niet te erkennen.

Digitized by Google

van een chineesch officier universeel erfgename geworden, en de meerderjarige zonen kregen niets. In minder dan zeven jaren heeft die vrouw, door anderen misleid, bijna het geheele fortuin in processen verloren, en de zonen leven nu in bekrompen omstandigheden.

Een rechtsgeleerde, wien ik hierover sprak, zei mij dat de kinderen in zoo'n geval zich dan maar hadden moeten verzetten tegen zulk een testament, en bij den rechter aankloppen. En hier ligt juist de groote knoop. Want dat *doen* die kinderen niet. In steden als Batavia en zoo, waar veel advocaten zijn, is dit iets anders [1]). Maar op kleinere plaatsen zijn ze hulpeloos tegenover de rijke officieren en babas die hun belang bij die quaesties hebben. Bovendien is het een der zwaarste misdaden in China, zijn moeder aan te klagen voor iets anders dan hoogverraad en misdaden tegen den Staat. En verder wordt wel gezorgd dat zij geen geld in handen hebben voor de kosten, enz.

En wat gebeurt nu in acht van de tien gevallen als zulk een met wet en handel geheel onbekende vrouw universeele erfgename is! Zij valt in handen van „goede vrienden" die uit „pure belangstelling" handel voor haar drijven, zich volmachten laten geven, fictieve cessies laten doen enz. zoodat in

[1]) Een zeer interessant geval is te vinden in het *Indisch Weekblad van het Recht*, 5 October 1891.

Digitized by Google

enkele jaren die vrouw met handen en voeten aan den „vriend" is gebonden. En de kinderen, de volgens het eeuwenoude chineesche, heilige recht rechtmatige erfgenamen, zijn er de dupe van, en zijn beroofd. [1])

Daarom is het hoog noodig dat niet zij zich in zulke gevallen tegen dergelijke onwettige testamenten verzetten, maar dat de Staat zelf, in deze de Wees- en Boedelkamer, uit zich zelf hun protectie op zich neemt, en in *alle* gevallen, waarbij hun moeder bij testament alles erft, dit testament nietig verklaart, en recht doet. Hierdoor wordt knoeierij en onrecht voorkomen. Natuurlijk was het allereerst de plicht van den agent der Weeskamer om voorloopig voor een en ander te zorgen. Ik sta dan ook verbaasd, zooveel gevallen voor mijn oogen te zien, waarin de wettige kinderen van overledenen eenvoudig onterfd zijn [2]), en de vrouw, somtijds niet eens de hoofdvrouw, in het onrechtmatige bezit is van een erfenis. Dikwijls is die vrouw dan nog langzamerhand in de macht van geheel vreemden gekomen. En dat chineesche adviseurs in dat alles aandeel hebben is hoogstwaarschijnlijk.

En waar in zulk een hoogst eenvoudig geval, waar iedereen het fijne wel van weet — immers

---

[1]) Natuurlijk is een en ander historisch en zou ik gevallen met naam, toenaam en woonplaats kunnen noemen.

[2]) Iets wat toch noch volgens hollandsch noch volgens chineesch recht geoorloofd is.

Digitized by Google

het is algemeen bekend dat in China noch in Holland de vrouw alles kan erven ten koste van de kinderen — nog zulke misbruiken heerschen, hoe zal het dan zijn in gevallen, die eenigszins gecompliceerd zijn, en waarin de Tai Ts'ing Loet Lee geen licht geeft? Dan wordt het gewoon een quaestie, die de chineesche officieren — voor het meerendeel in Indië ongeletterde Chineezen, die van de wet niets afweten — onder elkander uitmaken, en waar de rechtmatige erven niets bij te beweren hebben.

Nu zal men mij kunnen zeggen: „Wat gaat het onze Regeering aan, hoe de erfenis en versterfquaesties der Chineezen geregeld worden? Er zal toch geen opstand of zoo iets door ontstaan, de rust wordt niet gestoord, en ze moeten dat maar zelf uitvechten!" Maar het komt mij voor dat Chineezen, die in Indië wonen, toch stellig recht hebben op protectie, en waar zij die — vooral op kleinere plaatsen, waar de rijke babas en officieren almachtig zijn — niet zelf kunnen inroepen en verkrijgen moest hun die van zelf gegeven worden. Zij moeten niet in een toestand zijn, waarin noch chineesch noch hollandsch recht van toepassing zijn, maar slechts een apart locaal rechtje dat door niets gewettigd is. Juist op plaatsen op de buitenbezittingen, waar de chineesche adat en wet in het civiele van toepassing is, volgens die gewestelijke reglementen, moest men een vaste, geschreven chineesche wet hebben,

Digitized by Google

door bevoegde hand uit de origineele chineesche Tai Ts'ing Toet Lee, het gewoonte- en het patriarchale recht samengesteld. En zulk een boek dat voor den rechter van onschatbare waarde zou zijn, en hem voor goed zou vrijwaren tegen onbetrouwbare adviezen van belanghebbende adviseurs, ten overvloede nog dikwijls Chineezen, die geen Chineezen meer zijn en, in Indië geboren, nooit een voet in China hebben gezet, zulk een hoognoodig, door de Regeering erkend boek bestaat niet. Er is dus gelegenheid te over, waar trouwens druk van wordt gebruik gemaakt, voor invloedrijke Chineezen, om den rechter te misleiden, zwakkeren te verdrukken en onrecht te doen. Tenzij men zou gaan aannemen dat waar de echte chineesche mandarijnen in China die tenminste examen hebben gedaan en de wetten kennen, reeds zulke onbetrouwbare personen zijn, de chineesche adviseurs, die géén examen deden, en géén geletterden zijn, opeens in Indië — en dan nogwel zonder hoog tractement — doodeerlijke, trouwe ambtenaren werden, van den weeromstuit. Ware dus *enkel* ons civiel recht van toepassing — wat boven den bestaanden toestand m. i. nog verkieslijker zou zijn — dan zou de rechter tenminste weten, waar hij zich aan te houden heeft. Maar waar men de chineesche adat en de wet eerbiedigt, daar behoorden die dan ook stipt gekend te worden. Zooals het nu is, wordt *niet* de

Digitized by Google

ware adat en de ware chineesche wet toegepast, die, zooals ik hierboven zeide, niet *in de puntjes* bekend is, noch bij chineesche officieren, noch bij de tolken [1]) — maar een hutspotje van door locale adviseurs voor hun eigen belangen noodig geachte bepalinkjes en adviezen. Van een chineesch officier en lid van den landraad, die b. v. zelf zijn geheele rijkdom te danken heeft aan een testament, dat èn in China èn in Holland vernietigd zou zijn, is het toch moeilijk te verwachten, dat hij, als dergelijke zaken eens mochten voorkomen, in raadkamer daar een eenigszins betrouwbare opinie over zou geven.

Nu wordt, naar een geacht advocaat mij mededeelde, bij sommige landraden en raden van justitie wel, in zake erf- en versterfquaesties, een boekje van Hacksteen gebruikt, dat daaromtrent enkele algemeene bepalingen bevat, maar naar ik zeker weet, bestaan daaromtrent geen voldoende wetsartikelen. Alleen nauwkeurige, speciale studie in China zelf kan omtrent zulke ingewikkelde zaken een zekere overtuiging schenken, van wat daarin recht en onrecht, bijzonder geval of gewoonte is.

Uit vrees, dit artikel te lang te maken, zal ik het er voor dezen keer bij laten. Zouden heusch

---

[1]) Dezen worden ook meestal zorgvuldig buiten zulke quaesties gehouden, waar zij niet zooals op Batavia en de groote plaatsen, buitengewoon lid van de weeskamer zijn.

Digitized by Google

de meeste menschen denken dat alle Chineezen, omdat zij rijk zijn en officier zijn gemaakt, opeens geletterde doctoren in de rechtswetenschap zijn geworden? Dit wil er bij mij moeilijk in. Mijn conclusie is dus zeer eenvoudig, en wel deze, dat òf ons burgerlijk wetboek geheel en al en overal van toepassing moest zijn op Chineezen, òf dat, waar ook in civiele zaken chineesche adat en chineesche wet worden toegepast, het wenschelijk zou zijn als men allereerst er voor zorgde, dat er een reglement, *vademecum*, of wat ook, daarvan werd gemaakt door een bevoegde hand en na speciale studie. [1]) Zoolang dit niet bestaat is het eerbiedigen van adat en wet, die de rechter niet kent en niet kan raadplegen, een uiterst gevaarlijk ding, dat aanleiding kan geven tot onrecht en bedrog.

---

[1]) Op blz. 59 kan men zien, hoe nu door de Regeering een krachtige poging is gedaan om een vaste regeling te verkrijgen.

Digitized by Google

CHINEESCHE BANKBREUK.

Onlangs is voor den raad van justitie te Soerabaia een zaak behandeld, die van den chineeschen ijzerhandelaar Ho Tsai Ing, welke reeds lang de algemeene aandacht had getrokken. Genoemde Chinees toch, die reeds meermalen failliet was geweest en met akkoordjes gewerkt had, had in de lente van 1898 opnieuw een akkoord aangeboden. Een der europeesche crediteuren, die hier geen genoegen mede nam, liet de boeken van den gefailleerde door een deskundige onderzoeken en diende, naar aanleiding van het door dien deskundige daarover uitgebrachte rapport, een aanklacht tegen den Chinees in. Toen had het bijna ongeloofelijke feit plaats, dat een der grootste europeesche crediteuren zich er voor spande, om de leidende chineesche firma's in den kamp een notarieel contract te doen teekenen, waarbij zij zich verbonden de aanklagende firma, op straffe van zware boete, te boycotten, indien zij niet onmiddellijk haar klacht introk. Een der grootste

Digitized by Google

europeesche firma's dus, die met de Chineezen tegen een zusterfirma optrok, omdat deze niet verkoos zich als een schaap te laten scheren door een steeds maar failleerenden en akkoordjes biedenden Chinees! Welke motieven de aldus optredende, met de Chineezen blijkbaar zoo goed bevriende firma hiervoor had, kan buiten beschouwing blijven. Een feit is alleen dat de met boycot bedreigde firma niet anders kon doen dan, voor de overmacht zwichtende, de klacht in te trekken.

Edoch, hier was buiten den waard gerekend. Want de officier van justitie, eenmaal met een misdrijf bekend zijnde, moet natuurlijk toch de zaak doorzetten, al werd de aanklacht ingetrokken.

Wat toch was het geval? Het rapport van den deskundige was zeer bezwarend voor den Chinees. Het bleek namelijk, dat de gefailleerde bij de Weeskamer géén andere boeken had ingeleverd dan de z.g. Tsong Tshing of debiteuren- en crediteurenboeken, over de laatste vijf jaren, en eenige daarvoor gediend hebbende kladboekjes. *Andere boeken beweerde hij niet te bezitten.* [1])

Om de portée hiervan te begrijpen, is een korte verklaring noodig over de chineesche boekhouding, die elke leek, eenigszins met europeesch boekhouden bekend, dadelijk kan begrijpen, er waar men

---

[1]) Ofschoon zijn jaarlijksche omzet ver over een ton liep,

Digitized by Google

heusch niet eens een rechtsgeleerde voor behoeft te zijn.

Het allervoornaamste en absoluut allernoodigste boek der geheele chineesche — evenals van de italiaansche — boekhouding is het z.g. Dzit Tshing, Dagboek [1]). In dit dagboek staat, dag aan dag, *alles* opgeteekend wat in den handel voorvalt van de grootste transactie tot aan de kleinste uitgaaf van 5 centen toe. Hierin staan vermeld, elken dag, alle inkoopen en verkoopen, met uitvoerige vermelding van kooper, hoeveelheid, prijs, enz., alle contant geïnde bijdragen, alle uitgaven, tot de privé-uitgaven voor huishouden, bediendenloon, menus plaisirs, enz. toe. Kortom, er is niets, wat *niet* in het dagboek vermeld staat, en uit het dagboek zou men, zelfs zonder behulp van één ander boek, den staat van een koopmansboedel kunnen opmaken.

Dit boek ontbrak.

In het z.g. Goedang-boek, pakhuisboek, staan vermeld, onder aparte hoofden, op aparte folio's, alle artikelen, waarin een chineesch handelt, en wel op de bovenste helft van het folio de ingekochte hoeveelheden — met vermelding van de herkomst en à hoeveel — en op de onderste helft de uit het pakhuis gegane hoeveelheden voor verkoop.

---

[1]) Waarvan het klad is het z.g. „kladboek" of Tsho Tshing.

Digitized by Google

Een blik op ieder folio en een korte berekening kan dus doen zien hoeveel van het artikel op een gegeven oogenblik aanwezig moet zijn.

Dit boek ontbrak.

In het z.g. Hjen Twee, contantenboek, staat vermeld, hoeveel elken dag aan contanten in de kas is gevloeid, en voor welke artikelen.

Het saldo hiervan moet kloppen met het saldo voor aan contanten ontvangen elken dag in het dagboek.

Dit boek ontbrak.

Het éénige boek, dat de gefailleerde had te voorschijn gebracht, was het debiteuren- en crediteurenboek, d. i. een boek, waaruit blijkt, hoeveel hij aan (europeesche) crediteuren op het oogenblik schuldig was en hoeveel hij van (chineesche en inlandsche) debiteuren te vorderen had. *Anders blijkt daaruit niets.*

En, ten slotte, ook een balans ontbrak.

Uit de boeken, zooals gefailleerde die had ingeleverd, kon dus alleen blijken, hoeveel hij te betalen had aan crediteuren, en hoeveel hij te vorderen had van debiteuren.

Maar van het geheele verloop van zijn handel, van de goederen, die op het oogenblik nog in voorraad moesten wezen, van de contanten, die in kas moesten zijn, van de persoonlijke uitgaven van den gefailleerde, d. i. dus ook, van wat hij met zijn verdiensten of in elk geval gemaakte geld had

Digitized by Google

gedaan, van dat alles kon uit de aanwezige boeken niets blijken.

Daar nu gefailleerde er juist altijd zijn werk van had gemaakt op crediet te koopen en zeer laag à contant te verkoopen, was men er allereerst op uit die praktijken in zijn boeken op te speuren. Maar door afwezigheid van dag- en kasboek was de weg hiertoe afgesloten.

De deskundige gaf dan ook in zijn rapport als zijne meening te kennen, dat gefailleerde te kwader trouw opzettelijk zijne handelsboeken had verduisterd of achtergehouden. Trouwens, iemand éénigszins bekend met boekhouding — chineesche of italiaansche — weet wel, dat in een zaak met een groote ton omzet in het jaar, een dagboek het allereerste, noodzakelijkste vereischte is. Om nog niet eens van kasboek of goedangboek te spreken.

Dat een achterhouden van boeken niet te goeder maar te kwader trouw geschiedt, een ieder zal het wel aannemen, vooral waar reeds uit de aanwezige boeken dan een kwade trouw was gebleken. Want daaruit bleek n.l., dat bij vorige akkoorden van 30 en 40% gefailleerde aan eenige, blijkbaar meer bevriende firma's de volle 100% had uitgekeerd, maar den anderen slechts het bedongen akkoords-procent, m. a w. dat hij gewoon was, met z.g. „sluipakkoorden" te werken. En hoewel dit, jammer genoeg, niet strafbaar is gesteld bij de wet, van

Digitized by Google

kwade trouw tegenover de benadeelde crediteuren geeft het toch zonneklaar blijk. [1])

Bovendien bleek nog bij het voorloopig onderzoek dat het inderdaad waar was, dat gefailleerde geregeld à contant verkocht, en wel aan europeesche firma's. Voor een bedrag van meer dan 12 mille werd door van die firma's opgeëischte kwitanties bewezen door hem contant verkocht te zijn. Een groot deel hiervan was bovendien beneden den marktprijs der laatste 6 maanden verkocht, maar beklaagde redde zich door te beweren, dat het alles van partijen was van vóór die 6 maanden, van heel lang geleden. En daar er geen pakhuisboek was, kon dit natuurlijk niet nagegaan worden. Wat alleen bleek, was dat die 12 mille *niet* in de aanwezige debiteuren- en crediteurenboeken waren vermeld, waar contante in- en verkoopen niet in staan.

De portée van deze berechting, de noodlottige gevolgen, die deze zaak kan hebben voor den europeeschen handel, zijn niet te overzien. Immers, met deze zaak van Ho Tsai Ing is uitgemaakt, dat te Soerabaja een chineesche handelaar gerustelijk geen dagboek, geen kasboek, geen pakhuisboek (het eerste is het ergste) behoeft te houden, of wel ze kan ver-

[1]) Dit scharrelen met sluipaccoorden is tegenwoordig bij den chineeschen en europeeschen handel in Indië schering en inslag. De schuld ligt echter bij beiden, niet bij den chineeschen handel alleen.

Digitized by Google

donkeremanen, want dat hij daarvoor in 't allerergste geval toch nooit meer dan hoogstens zes maanden buiten den ketting zal krijgen.

Van alles wat gefailleerde deed met het door hem ontvangen geld en het door hem op crediet gekochte goed was dus niets na te gaan. Door het niet inleveren van een dagboek, noch van een pakhuisboek of een kasboek, was gefailleerde voor alle verder onderzoek volkomen gevrijwaard, en had hij zich aan alle nasporingen van de justitie aangaande zijne handelingen onttrokken.

„Een ieder dacht nu, dat gefailleerde voor frauduleus bankroet zou terechtstaan, en op grond van artikel 1319 ad 9° van het Wetboek van Strafrecht voor minstens vijf jaren de gevangenis zou ingaan met dwangarbeid in den ketting wegens het „*ter misleiding van zijne schuldeischers geene boeken of geene behoorlijk ingerichte boeken houden enz*", dan wel omdat hij *alle of eenige van zijne boeken heeft verduisterd, of te kwader trouw achtergehouden of vernietigd.*

Edoch, die hoop werd teleurgesteld. Hoewel de akte van beschuldiging eerst wel zoo geluid heeft, bleek het dat geen termen gevonden waren voor frauduleus bankroet, en zóó stond dezer dagen gefailleerde terecht naar aanleiding van het eenvoudigd artikel 323 ad 3°: *indien hij, zonder dat van kwade trouw blijkt, geene boeken of geen behoorlijk ingerichte*

Digitized by Google

boeken heeft gehouden, zoodat de ware staat zijns boedels daaruit niet is op te maken, een misdrijf, waarop ten hoogste zes maanden dwangarbeid buiten den ketting staat, welke straf dan ook door het openbaar ministerie in zijn requisitoir werd geëischt. [1])

Immers, nu zullen de Chineezen, wetende hoeveel gemakkelijker dit in den vervolge gaat, zich voor goed weten te vrijwaren voor vervolgingen als b. v. naar aanleiding van art. 31 *f* ad 1° en 4° (eenvoudige bankbreuk) en art. 319 ad 1°, 2°, 3° en 9° (frauduleus bankroet). Want door heel eenvoudig zijn dagboek (Dzit Tshing) achter te houden, kunnen zijne persoonlijke verteringen of die van zijn huis (art. 31 *f* 1°) niet worden nagegaan, die dáár alleen in staan, en door zijn dagboek en pakhuisboek te doen verdwijnen, kan hij zich onttrekken aan een onderzoek, of hij nog onbetaalde koopwaren zes maanden vóór zijn faillissement op crediet heeft verkocht, wat alleen uit *deze* boeken is op te maken (art. 31 *f* ad 3°). Verder kan hij, door zijn dagboek en kasboek weg te houden, zich vrijwaren tegen een onderzoek omtrent verdichte uitgaven (art. 319 ad 1°), eveneens tegen het onderzoek omtrent onttrek-

---

[1]) Tot deze straf werd beklaagde dan ook veroordeeld. De door hem misleide crediteuren, bang nu in 't geheel niets te krijgen, *dienden een rekwest om gratie voor hem in,* wat gelukkig werd afgewezen!!! Dit was wel het comble van Chineezen-dienerij.

Digitized by Google

king van geldswaardig papier, inschuld of waren (art. 319 ad 2°), zoowel als aan nasporing omtrent schenkingen of uitleeningen (art. 319 ad 3°); terwijl ten slotte ook vervolging wegens art. 319 ad 9° vervalt, met het antecedent van deze zaak Ho Taai Ing, waarop in 't vervolg elke advocaat te Soerabaia zich voor zijn cliënt beroepen kan. Immers de beklaagde heeft slechts heel leukweg, met een staal gezicht, als deze Ho Tsai Ing, te verklaren *dat hij geen andere boeken dan het ingeleverde debiteuren- en crediteurenboek noodig had, en hij het best zonder die andere afkon!"* [1]) Indien een goedgeloovig rechter-commissaris voor strafzaken dit nu maar voor goede munt opneemt, zooals men in dit geval zou veronderstellen, is de failleerden Chinees zoowel voor eenvoudige als voor frauduleuze bankbreuk gevrijwaard en valt hij in het allerergste geval alléén onder het zoo tamme Art. 323 ad 3°!

Bij recente bankbreukgevallen, voor den raad van justitie te Soerabaia behandeld, werd de fraude enkel en alleen uit de boeken bewezen, en altijd met het dagboek als basis. In de hier zoo bekende zaak van Tjoe Swie Thong b. v. is het voornaamste punt van beschuldiging gebaseerd geweest op verdichte verkoopen, die in het dagboek en goedangboek niet waren vermeld. Had deze Chinees nu maar eenvou-

---

[1]) Historisch.

Digitized by Google

dig zijne boeken weggemoffeld, dan had hij in 't ergste geval 6 maanden buiten den ketting gekregen, terwijl hem nu vijf jaren in den ketting werden toebedeeld. Bovendien had deze Chinees, die blijkbaar niet pinter genoeg was, ruim 2 jaren preventief gezeten. Had men deze preventieve hechtenis op Ho Tsai Ing toegepast, wie weet wat er dan nog niet was voor den dag gekomen.

Een andere Chinees, Oen Tik Siang, werd tot 6 maanden veroordeeld, op grond van Art. 31 *f* ad 1°, omdat zijne huishoudelijke verteringen te hoog werden bevonden. Had hij die nu maar eenvoudig niet in zijn dagboek vermeld en gezegd dat het niet noodig was, hij ware vrijgekomen!

En wat nu de moraal is van dit artikel?

Ten eerste deze, dat ons Wetboek van Strafrecht, zooals het nu is, den europeeschen importeur onvoldoende beschermt tegen chineesche fraude. En ten tweede, dat het dringend noodig is, in een duidelijk, glashelder strafrecht-artikel voor te schrijven welke boeken de chineesche handelaar verplicht is te houden, met bedreiging van welke straffen. Indien met bedreiging van dwangarbeid in den ketting van minstens vijf jaren het houden van de gebruikelijke chineesche boeken (minstens dagboek, kasboek, pakhuisboek, grootboek en balans) verplichtend werd gesteld, dan zou een Chinees zich wel wachten met beweringen aan te komen als in casu Ho Tsai Ing,

Digitized by Google

„dat hij die boeken in 't geheel niet noodig had, en het wel zonder af kon."

Immers, zooals ik hierboven heb aangetoond en de geheele zaak Ho Tsai Ing heeft bewezen, een Chinees behoeft maar eenvoudig een debiteuren- en crediteurenboek te vertoonen en te zeggen dat hij geen andere had, om zich geheel en al te onttrekken aan eenig onderzoek omtrent eenvoudige en frauduleuze bankbreuk volgens de door mij aangehaalde artikelen!

Het zou op die manier dus mogelijk worden voor een chineeschen handelaar, om een paar ton te verduisteren en, door eenvoudig geen boeken in te leveren, daar hoogstens 6 maanden buiten den ketting wat voor te brommen. Dat heeft hij er allicht voor over.

Als er echter vijf jaren in den ketting op stonden, zou hij zich nog wel eens bedenken!

Deze kwestie raakt onmiddellijk aan de kwestie waarom de boekhouding in het Nederlandsch of Maleisch niet voor de Chineezen wordt verplichtend gesteld. Ik geloof dat die maatregel heilzaam zou werken, ook al is fraude daardoor niet geheel en al onmogelijk gemaakt. Zoolang men echter niet tot dezen maatregel durft overgaan, behoorde men een goede wettige regeling te maken van de chineesche boekhouding, die thans geheel ontbreekt. In duidelijke artikelen moest worden voorgeschreven, welke

Digitized by Google

chineesche handelsboeken, op welke manier gehouden, verplichtend zijn.

Zooals het nu is, is de europeesche handel vrijwel aan de heidenen overgeleverd, en is het eigenlijk niet te verwonderen als hij wel eens zijn toevlucht neemt tot heimelijke akkoordjes of dergelijke praktijken, die niet zouden voorkomen, wanneer de wet hem afdoende beschermde.

Het is te hopen dat de zaak Ho Tsai Ing te Soerabaia aanleiding zal geven tot verbeteringen in dezen geest. Want anders zal de tijd niet ver meer zijn, dat de Chineezen eenvoudig verklaren — zonder dat van kwade trouw blijkt! — *dat zij in 't geheel geen boeken meer houden en het wel zonder af kunnen.*

46

Digitized by Google

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 05852 1884

Digitized by Google